

HUMAK[®]

OPINNÄYTETYÖ

Saavutettavien ohjeistusvideoiden ja -postereiden tuottaminen Simodont-laitteen käyttämisestä Itä-Suomen yliopiston hammaslääketieteen yksikölle

Venla Soronen

Tulkkaus ja kielellinen saavutettavuus
(240 op)

05/2023

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Tulkkaus ja kielellinen saavutettavuus

Tekijät: Venla Soronen

Opinnäytetyön nimi: Saavutettavien ohjeistusvideoiden ja -postereiden tuottaminen Simodont-laitteen käyttämisestä Itä-Suomen yliopiston hammaslääketieteen yksikölle

Sivumäärä: 35 ja 7 liitesivua

Työn ohjaaja(t): Anne-Mari Jaamalainen

Työn tilaaja(t): Hanna Hytönen / Itä-Suomen yliopiston hammaslääketieteen yksikkö

Itä-Suomen yliopiston hammaslääketieteen yksikkö halusi kehittää Simodont-laitteen käytön ohjeistuksia mahdollisimman saavutettaviksi, selkeiksi ja kerrattaviksi. Tilaaja tarvitsi uusia ohjeistusvideoita ja -postereita. Aiemmat ohjeistusvideot eivät olleet virallisia ja tarpeeksi selkeitä käytettäväksi opastusmateriaalina. Seinällä olevat ohjeistusposterit eivät myöskään olleet tarpeeksi selkeitä ja yhteneväisiä keskenään.

Työn tavoite oli valmistaa saavutettavat ja mahdollisimman selkeät ohjeistusvideot ja -posterit Itä-Suomen yliopiston hammaslääketieteellisen yksikön käyttöön. Tässä opinnäytetyössä perehdyin videotuotannon saavutettavuusvaatimuksiin ja selkovideon periaatteisiin ja valmistin tämän tiedon pohjalta tilaajalle kolme opetusvideota Simodont-laitteen käytöstä. Perehdyin tiedostojen ja jaettavien dokumenttien saavutettavuuteen sekä selkojulkaisun periaatteisiin ja valmistin ulkoasultaan selkeät ja saavutettavat posterit Simodont-laitteen käytöstä.

Kehittämistyö tehtiin toiminnallisena opinnäytetyönä yhteistyössä tilaajan kanssa. Tilaajalla oli selkeät sisältövaatimukset videoille ja postereille. Minun tavoitteeni oli valmistaa videoita ja postereita mahdollisimman saavutettavia ja selkeitä. Käytin produktin suunnittelun, toteuttamisen ja reflektoinnin pohjalla lainsäädäntöä ja ammattialan tutkittua tietoa.

Opinnäytetyön tuloksena syntyi saavutettavuusvaatimuksiin ja selkovideon sekä selkojulkaisun periaatteisiin perustuvat ohjeistusvideot ja posterit Itä-Suomen yliopiston hammaslääketieteen yksikölle. Opinnäytetyön tavoitteet täyttyivät suunnitellusti.

Asiasanat: saavutettavuus, selkokieli, posterit

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Interpreting and Linguistic Accessibility

Author: Venla Soronen

Title: The production of accessible introduction videos and posters of using Simodont devices for the Institute of Dentistry of the University of Eastern Finland

Number of Pages: 35 and 7 attachment pages

Supervisor(s): Anne-Mari Jaamalainen

Commissioned by: Hanna Hytönen / The Institute of Dentistry of the University of Eastern Finland

The Institute of Dentistry of the University of Eastern Finland wanted to develop instructions for the Simodont device to be as accessible, clear and repeatable as possible. The customer needed new instructional videos and posters. Previous instructional videos are not official and clear enough for use as teaching material. The posters on the wall were not clear enough and consistent with each other.

The goal of the work was to produce accessible and as clear as possible instructional videos and posters for use by The Institute of Dentistry of the University of Eastern Finland. In this thesis, I will familiarize myself with the accessibility regulations of video production and the principles of clear video I prepare based on this information three instructional videos on the use of the Simodont device for the customer. I familiarize myself with accessibility of the files and the documents to be shared and to the principles of clear release. I prepare clear and accessible posters about the use of the Simodont device.

The development was done as a functional thesis in cooperation with the customer. The subscriber had clear content requirements for videos and posters. My goal was to make videos and posters as accessible and clear as possible. The planning, executing and reflecting on the product was based on legislation and scientific knowledge on the field.

As a result of the thesis instructional videos and posters based on accessibility regulations and the principles of clear video and clear release for The Institute of Dentistry of the University of Eastern Finland were made. The objectives of the thesis were fulfilled as planned.

Keywords: Accessibility, plain languages, posters

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	5
2	KEHITTÄMISTEHTÄVÄ	7
	2.1 Kehittämistehtävän tavoitteet.....	7
	2.2 Tilaja ja toimintaympäristö	7
3	DIGITAALISTEN PALVELUJEN SAAVUTETTAVUUSVAATIMUKSET	10
	3.1 WCAG-ohjeistus.....	10
	3.2 Videoiden saavutettavuus	12
	3.3 Ohjelmatekstitysten laatusuositukset	15
4	JAETTAVIEN DOKUMENTTIEN SAAVUTETTAVUUS	17
	4.1 Teksti jaettavissa dokumenteissa	18
	4.2 Kuvat jaettavissa dokumenteissa	21
5	OPINNÄYTETYÖPROJEKTI.....	22
	5.1 Toiminnallinen opinnäytetyö	22
	5.2 Videoiden suunnittelu ja toteutus.....	22
	5.3 Postereiden suunnittelu ja toteutus.....	25
	5.4 Työn arviointi.....	28
	5.5 Opinnäytetyöprosessin arviointi	30
6	POHDINTA	31
	LÄHTEET	33
	LIITTEET	36

1 JOHDANTO

Tulkkauksen ja kielellisen saavutettavuuden koulutusohjelmasta valmistuu tulkiksi. Se tarkoittaa tulkkauksen, kääntämisen, ihmisten välisen vuorovaikutuksen ja kielellisen saavutettavuuden asiantuntijaa. (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2020.) Kielellinen saavutettavuus tarkoittaa jokaisen ihmisen mahdollisuutta ymmärtää ja tulla ymmärretyksi kielellisestä taustasta riippumatta (Gavrilov 2021). Kielelliseen saavutettavuuteen liittyy mm. selkokieli. Selkokieli on suomen kieltä, joka on mukautettu ymmärrettävämmäksi ihmisille, joilla on vaikeuksia lukea tai ymmärtää yleiskieltä (Selkokeskus 2021c). Tässä opinnäytetyössä yhdistän kielellisen saavutettavuuden omaan osaamiseeni videotuotannosta. Minun videotuotanto-osaamiseni pohjautuu oman kiinnostuksen kautta syntyneeseen pienimuotoiseen harrastukseen.

Tämän opinnäytetyön tilaaja on Itä-Suomen yliopiston hammaslääketieteen yksikkö. Heillä on virtuaalis-haptisessa (virtuaalisessa tuntoaistiin perustuvassa) opetuskäytössä Simodont-laite, jolla pystyy harjoittelemaan lähes realistisesti erilaisia toimenpiteitä. (Kaltiala 2021.) Simodont-laitteen käytön opastukseen on olemassa epäviralliset videot sekä paperiset ohjeistukset Simodont-huoneen seinällä. Simodont-laitteiden käyttöön opastetaan myös oppitunneilla. Nämä opetustunnit ja ohjeistukset eivät riitä siihen, että laitetta osattaisiin käyttää oikein, hygieenisesti ja ergonomisesti. Opetustuntien vähyyden ja ohjeistusten epäselvyyden vuoksi työtilasta on löytynyt jatkuvasti viitteitä epähygieenisestä toiminnasta sekä laitteiden väärinkäytöstä. Epähygieeninen toiminta ja laitteiden väärinkäyttö nostaa arvokkaiden Simodont-laitteiden vioittumisriskiä.

Hammaslääketieteen yksikkö haluaa puuttua tähän ongelmaan ja lisätä ohjeistusten saatavuutta ja kerrattavuutta tuottamalla Simodont-laitteen käytöstä, hygieniasta ja ergonomiasta ohjeistusvideot. Laki velvoittaa tarjoamaan digitaaliset palvelut saavutettavuusvaatimusten mukaisesti. Laki velvoittaa julkista sektoria, mihin yliopistokin kuuluu, ja osaa yksityisen ja kolmannen sektorin organisaatioista noudattamaan saavutettavuusvaatimuksia. (Aluehallintovirasto 2022a.) Saavutettavuusvaatimukseen kuuluu mm. videoiden tekstitys (Aluehallintovirasto 2022c). Videoiden lisäksi paperiset ohjeistukset seiniltä halutaan muuttaa suuremmiksi ja selkeämmiksi postereiksi, joissa kuvaohjeistuksen avulla opastetaan laitteiden käyttäjiä. Näiden ohjeistus lisäysten ja muutosten jälkeen toivotaan, että laitteita osataan käyttää oikein, hygieenisesti ja ergonomisesti.

Koska tilaajan toiveena oli saavutettavat ja selkeät ohjeistukset, mietin mitä saavutettavan videon tuotannossa sekä selkeiden postereiden valmistamisessa tulisi huomioida? Selvitin ensimmäisenä digitaalisten palvelujen saavutettavuusvaatimuksia. Ymmärsin nopeasti, että tarvitsen tuotoksen valmistamiseen paljon muutakin tietoa. Pohdin selkokieltä ja sen tarvetta, kunnes törmäsin selkokielen käyttöön videoissa ja selkojulkaisun ulkoasuun. Opinnäytetyöni tietoperusta koostuu pääasiassa digitaalisten palvelujen saavutettavuusvaatimuksista sekä selkovideon ja selkojulkaisun periaatteista. Syvennyin näihin aiheisiin ja kerron niistä enemmän luvuissa kolme ja neljä.

Opinnäytetyön tavoitteena on valmistaa saavutettavat ja mahdollisimman selkeät ohjeistukset videoiden ja postereiden muodossa käyttäen produktin suunnittelun, toteuttamisen ja reflektoinnin teoriapohjana lainsäädäntöä ja tutkittua tietoa. Ohjeistusvideoiden ja -postereiden tavoite on parantaa laitteiden käyttösaamista. Opinnäytetyön tuloksena syntyy Simodont-laitteen käyttämisestä, hygieniasta ja ergonomiasta kolme ohjeistusvideota. Lisäksi kaikista kolmesta aiheesta valmistuu ohjeistusposterit Simodont-huoneen seinälle sekä e-posterit jaettavaan käyttöön.

2 KEHITTÄMISTEHTÄVÄ

2.1 Kehittämistehtävän tavoitteet

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa saavutettavat opetusvideot Simodont-laitteen käyttämisestä sekä valmistaa selkeät ja saavutettavat posterit Itä-Suomen yliopiston hammaslääketieteen yksikölle. Tässä opinnäytetyössä posterilla viitataan kahteen erilaiseen posteriin. Posterillä viitataan tulostettavaan versioon ja e-posteri termillä jaettavassa muodossa olevaan dokumenttiin. Posterilla kuvataan jotain asiaa tai toimintoa (Törrönen 2012). Posterin termi tulee englannin kielestä sanasta ”poster”, joka tarkoittaa suomeksi julistetta. Juliste on jostakin tiedottava tai jostakin mainostava kuvallinen painotuote. (Kolehmainen 1996.)

Laki velvoittaa tarjoamaan digitaaliset palvelut saavutettavuusvaatimusten mukaisesti. Kun videot julkaistaan verkkopalvelussa, saavutettavuusvaatimusten pitää toteutua lain vaatimalla tavalla. (Aluehallintovirasto 2022a.) Tässä opinnäytetyössä perehdyn videotuotannon saavutettavuusvaatimuksiin ja selkovideon periaatteisiin ja valmistan tämän tiedon pohjalta tilaajalle kolme opetusvideota Simodont-laitteen käytöstä.

Jaettaviin dokumentteihin on myös saavutettavuuteen liittyviä ohjeita. Saavutettavan dokumentin sisällössä huomioitavat asiat perustuvat WCAG-ohjeistukseen, jota laki digitaalisen sisällön saavutettavuudesta noudattaa. (Selovuo 2019, 102–103.) WCAG-ohjeistuksen lyhenne tulee sanoista Web Content Accessibility Guidelines eli vapaasti käännettynä verkkosivustojen saavutettavuusohjeet. Tätä ohjeistusta ylläpitää kansainvälinen W3C-konsortio. (Aluehallintovirasto 2022b.) W3C-konsortion lyhenne tulee sanoista The World Wide Web. Se on kansainvälinen yhteisö, joka kehittää Web standardeja. (W3C 2022.) Jaettavien dokumenttien sisällön tulisi olla visuaalisesti ymmärrettävä ja selkeä kokonaisuus. (Selovuo 2019, 102–103.) Perehdyn tiedostojen ja jaettavien dokumenttien saavutettavuuteen sekä selkojulkaisun periaatteisiin ja valmistan ulkoasultaan selkeät ja saavutettavat posterit Simodont-laitteen käytöstä.

2.2 Tilaaja ja toimintaympäristö

Työn tilaajana toimii Itä-Suomen yliopiston hammaslääketieteen yksikkö. Hammaslääketieteen koulutusohjelmasta valmistuu hammaslääkäreitä, jotka ovat parentaelimistön ja suun alueen

diagnostiikan ja hoidon ammattilaisia. Ammatissa pitää pystyä toimimaan hammaslääkärin kliinisessä työssä mikä edellyttää mm. akateemisia taitoja sekä kliinisiä kädentaitoja. (Itä-Suomen yliopisto 2022a; Itä-Suomen yliopisto 2022b; Helsingin yliopisto 2022.)

Vuonna 2020 Kuopion hammaslääketieteen yksikkö hankki yhteistyössä Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kanssa Suomen ensimmäiset Simodont-laitteet virtuaalis-haptiseen opetukseen. Simodont laitteella pystyy harjoittelemaan lähes realistisesti erilaisia toimenpiteitä. Näitä harjoituksia tehdessä laite jäljittelee todellisen toimenpiteen tuntumaa. (Kaltiala 2021.)

Simodont-laitteen valmistajat haluavat tarjota opiskelijoille, opettajille ja hammaslääkäriskoululle alustan paremmalle, turvallisemmalle ja tuottavammalle hammaslääkäriskoulutukselle. (Nissin Dental Products Inc. 2022a.) Virtuaalis-haptisella opetuslaite Simodontilla opiskelija saa aidon tuntuman hampaan poraamiseen ja pystyy harjoittelemaan kädentaitoja turvallisesti (Siitonen 2021).

Simodont käyttää samanlaista huipputeknologiaa kuin lentosimulaattoreissa, joita ammattilentäjät käyttävät lentokoulutukseen. Tällaiset simulaattorit vaativat kehittyneen järjestelmän voima-antureita, ohjauselektronikkaa, tietokoneita, ohjelmistoja ja tarkkuusmekanismeja. Simodont laitteen kehittyneellä ohjelmistolla näytetään 3D-objekti, simuloidaan materiaalin poistoa ja varmistetaan korkeatasoinen fyysinen ja haptinen (tuntoaistiin perustuva) todenmukaisuus. (Nissin Dental Products Inc. 2022b.)

Itä-Suomen yliopiston hammaslääketieteen yksikössä on kolme Simodont-laitetta opetuskäytössä. Opetuksen resurssit eivät riitä Simodont-laitteen käytön opastukseen useampaan kertaan. Ohjeistusten saatavuus ja kerrattavuus mahdollistuu, kun ne tarjotaan videon muodossa opiskelijoille. Kerrattavuuden ja saatavuuden ansiosta videot ovat myös tehokas tapa opastaa laitteen käyttöön. Simodont-laitteet ovat arvokkaita ja on tärkeää, että niitä käytetään oikein vioittamatta niitä. Selkeillä laitteen käyttöohjeilla pyritään vähentämään laitteiden väärinkäyttöä.

Opiskelijat tarvitsevat Simodont laitteen käyttöön opastusta, jotta laitteen käyttäminen onnistuu oikein, hygieenisesti ja ergonomisesti. Simodont-laitteen käyttöön on aiemmin opastettu opettajan pitämien opetustuntien lisäksi kirjallisilla ohjeistuksilla. Kirjalliset ohjeistukset ovat olleet eri paikoissa, ja ne eivät ole olleet yhteneväisiä. Simodont-laitteen käytöstä on olemassa joitain epävirallisia opetusvideoita. Hammaslääketieteen yksikkö kaipasi laitteen ohjeistuksiin

selkeyttä ja tarjosi opinnäytetyön aiheeksi uusien ohjeistusvideoiden tuottamista ja kirjallisten ohjeistusten uusimista ja selkeyttämistä.

Tilajalla oli valmiit sisällölliset tavoitteet Simodont-laitteen käytöstä, hygieniasta ja ergonomiasta. Niiden pohjalta rakennetaan uudet ohjeistusvideot ja posterit hammaslääketieteellisen yksikön opetuskäyttöön. Työn tilaaja haluaa ohjeistusvideot jokaiseen kolmeen aiheeseen: Simodont-laitteen käyttöön, Simodontin käytössä vaadittavaan hygieniaan ja ergonomiaan. Tilaja haluaa kaikista kolmesta aiheesta ohjeistukset myös postereiksi Simodont-huoneen seinälle, sekä jaettavaan käyttöön sopivat e-posterit.

3 DIGITAALISTEN PALVELUJEN SAAVUTETTAVUUSVAATIMUKSET

Laki velvoittaa tarjoamaan digitaaliset palvelut saavutettavuusvaatimusten mukaisesti. Lain taustalla vaikuttaa Euroopan unionin saavutettavuusdirektiivi sekä YK:n yleissopimus vammaisten ihmisten oikeuksista. (Aluehallintovirasto 2022a.) Lain tarkoitus on parantaa digitaalisten palvelujen sisällön saavutettavuutta ja näin parantaa myös yhdenvertaisia mahdollisuuksia käyttää digitaalisia palveluja. Tämän lain tarkoituksena on myös digitaalisten palvelujen laadun, tietoturvallisuuden sekä saatavuuden edistäminen. (306/2019.)

Saavutettavuudella tarkoitetaan EU:n saavutettavuusdirektiivissä verkkosivujen ja mobiilisovellusten rakentamista niin, että kuka tahansa rajoitteistaan huolimatta voisi niitä käyttää ja ymmärtää. Saavutettavuusdirektiivin tavoite on edistää kaikkien yhdenvertaista mahdollisuutta toimia digitaalisessa ympäristössä, luoda yhdenmukaiset minimitaso vaatimukset verkkosivustoille ja mobiilisovelluksille ja parantaa laatua digitaalisissa palveluissa. (Valtiovarainministeriö 2022.)

Saavutettavuus ei ole vain verkkojulkaisuihin liittyvä ominaisuus vaan se koskee kaikkia muutakin viestintää ja palveluita. Samojen saavutettavuusvaatimusten perusteet auttavat suunnittelemaan tulostettavaksi ja painettavaksi tarkoitettuja tiedostoja saavutettavaksi. Sisällön ymmärrettävyyteen vaikuttaa värit, kuvien ja tekstin yhteiskäyttö, taustan ja tekstin kontrasti, selkeä kieli ja sisällön asemointi sekä tyhjän tilan käyttö. (Selovuo, 2019, 13.)

3.1 WCAG-ohjeistus

Kansainvälinen W3C-konsortio on kehittänyt ja ylläpitää WCAG-ohjeistusta. WCAG-ohjeistuksen lyhenne tulee sanoista Web Content Accessibility Guidelines eli vapaasti käännettynä verkkosivustojen saavutettavuus ohjeet. (Aluehallintovirasto 2022b.) W3C-konsortion lyhenne tulee sanoista The World Wide Web. Se on kansainvälinen yhteisö, joka kehittää Web standardeja. (W3C 2022.) Tähän kansainväliseen ohjeistoon perustuvat nykyisen lain asettamat vaatimukset käytännössä (Selovuo 2019, 23). WCAG-ohjeistus pyrkii siihen, että kaikki ihmiset taustastaan ja terveydentilastaan riippumatta pystyvät käyttämään verkkopalveluja rajoitteista huolimatta ja erilaisilla avustavilla teknologioilla. Ohjeistuksen noudattaminen varmistaa saavutettavuuden minimitaso ja on tärkeä ohjenuora, mutta ei ratkaise kaikkia saavutettavuusvaatimuksia. (Aluehallintovirasto 2022b.)

WCAG-ohjeistuksen rakenne on monitasoinen. Siinä on neljä eri pääperiaatetta, joiden toteutumiseksi on laadittu ohjeet: havaittavuus, hallittavuus, ymmärrettävyys ja toimintavarmuus. (Selovuo 2019, 57; Aluehallintovirasto 2022b.) Seuraavaksi kerron periaatteista lyhyesti, ja kerron ohjeista tiivistetysti tarkemmin.

Havaittavuus tarkoittaa sitä, että käyttäjä pystyy näkemään tai kuulemaan sivun sisällön ja erottamaan käyttöliittymän elementit. Käyttöliittymä on laitteen tai ohjelmiston osa, minkä avulla käyttäjä käyttää laitetta tai ohjelmistoa. Tietokoneohjelmassa käyttöliittymä tarkoittaa sitä ohjelman osaa, jonka käyttäjä näkee tietokoneen näytöltä ja sitä tapaa, jolla hän käyttää ohjelmaa (esim. hiiri, näppäimistö). (Selovuo 2019.) Kaiken tämän hän pystyy myös näkemään ja kuulemaan erilaisten avustavien tekniikoiden avulla kuten esim. ruudunlukijan avulla. Havaittava periaatteen ohjeistus sisältää tiivistettynä neljä asiaa: 1) Ei-tekstilliselle sisällölle on tarjottava tekstimuotoinen vaihtoehto. 2) Multimedia sisällölle on tarjottava tekstitys tai muu vaihtoehtoinen esitys. 3) Sisältö on luotava niin, että se voidaan esittää vaihtoehtoisin tavoin mukaan lukien avustavilla tekniikoilla ilman, että sisällön merkitys katoaa. 4) Sisällöstä on tehtävä helposti kuultavaa ja nähtävää. (Selovuo 2019, 58, 61.) Avustavat tekniikat ovat apuvälineitä tai sovelluksia, joita erilaiset käyttäjät tarvitsevat verkkosivustojen käyttöön. Ne voivat olla esimerkiksi tietokoneohjelmia, selainten ominaisuuksia, hiiren tai näppäimistön korvaavia ohjainlaitteita tai näytön sisältöä suurentavia apuvälineitä. (Selovuo 2019, 12.)

Hallittavuus liittyy sivun navigaatioon ja käyttöliittymän komponentteihin. Sivulla liikkuminen ja elementtien aktivoiminen täytyy voida tehdä käyttäjän käyttämällä tekniikoilla esim. pelkällä näppäimistöllä. Hallittava periaatteen ohjeistus sisältää tiivistettynä viisi asiaa: 1) Toiminnallisuuden pitää olla sellaista, että se on käytettävissä näppäimistön avulla. 2) Käyttäjille pitää antaa riittävästi aikaa lukea ja käyttää sisältöä. 3) Sisällössä ei saa olla ratkaisuja, jotka aiheuttavat kohtauksia tai fyysisiä reaktioita. 4) Käyttäjiä pitää auttaa löytämään sisältö ja liikkumaan siinä. 5) Syötteen antamista pitää helpottaa ilman näppäimistön käyttöä. (Selovuo 2019, 58, 69.)

Ymmärrettävyys periaate pyrkii sivuston ja käyttöliittymän sisällön ymmärrettävyyteen mm. selkeällä tekstillä, ymmärrettävillä termivalinnoilla ja ennustettavalla käyttöliittymän toiminnalla. Ymmärrettävän periaatteen ohjeistus sisältää kolme asiaa tiivistettynä: 1) Tekstin pitää olla luettavaa ja ymmärrettävää. 2) Sisältö pitää olla esitettyä ja mahdollistaa sen käyttäminen ennustettavasti. 3) Käyttäjää pitää avustaa välttämään ja korjaamaan virhetilanteita. (Selovuo 2019, 58, 83.)

Toimintavarmuus viittaa sisällön teknisesti saavutettavaan muotoon. Sivuston täytyy olla luotettavasti tulkittavissa eri asiakasohjelmilla avustavia tekniikoita unohtamatta. Yhteensopivuus pitää maksimoida nykyisten ja tulevaisuuden tekniikoiden ja työkalujen kanssa. (Selovuo 2019, 58, 91.)

WCAG on laatinut edellä oleville ohjeille onnistumiskriteerit. Onnistumiskriteereille on kolme eri tavoitetasoa niiden vaativuuden mukaan; A, AA ja AAA, joista AAA on kaikkein korkein (Selovuo 2019, 23, 57–58). Laki velvoittaa noudattamaan vähimmillään A- ja AA-tason tavoitteita (Aluehallintovirasto 2022c). A-tason kriteerit parantavat verkkosivustojen saavutettavuutta käyttäjille, joilla on erityisiä haasteita sivustojen käytössä. Muun muassa videoiden tekstitysvaatimus on A-tason kriteeri. AA-taso parantaa saavutettavuutta entistä laajemmalle joukolle. (Aluehallintovirasto 2022b.)

3.2 Videoiden saavutettavuus

Kaikki ihmiset ovat erilaisia oppijoita. Toiset oppivat paremmin kuuntelemalla, toiset taas lukemalla ja jotkut ehkä oppivat parhaiten visuaalisesta esitystavasta. Videoista oppiminen on toisille helpompi tapa kuin esimerkiksi lukeminen. Sisällön saavutettavuus paranee, kun se esitetään videon muodossa. Henkilöt, joilla on luki- tai oppimisvaikeuksia, tai jotka vasta opettelevat kieltä, hyötyvät videoista. Videon sisältö pitää tekstittää, sillä kaikki ihmiset eivät näe tai kuule videoita. (Aluehallintovirasto 2022c.)

Tekstityksistä hyötyvät kuulo- ja näkövammaiset ja kieltä opettelevat henkilöt, mutta myös monet muut. Tekstitys mahdollistaa videon katsomisen ilman ääniä hiljaisessa tilassa. Toisaalta tekstitys mahdollistaa videon ymmärtämisen meluisassa tilassa. Videoita katsotaan enenevimmissä määrin ilman ääniä, joten tekstityksen avulla katsoja ymmärtää katsomansa. (Aluehallintovirasto 2022c.)

Saavutettavuusvaatimukset verkkosivustoilla julkaistaville videoille ovat tulleet voimaan 23.9.2020. Mobiilisovelluksessa julkaistavien videoiden saavutettavuusvaatimukset astuivat voimaan alle vuotta myöhemmin 23.6.2021. Ennen edellä olevia päivämääriä julkaistuja videoita ei tarvitse tekstittää tai poistaa. (Aluehallintovirasto 2022c.)

Verkkosivujen saavutettavuusvaatimukset perustuvat W3C:n kehittämään ja ylläpitämään WCAG ohjeistukseen. Laissa ja WCAG-ohjeistuksessa käytetään termiä aikasidonnainen media. Sillä tarkoitetaan mediasisältöä, jossa on pelkkää ääntä, pelkkää videokuvaa ilman

ääntä, äänen ja videokuvan yhdistelmää ja jossa on ääntä ja/tai videokuvaa, johon sisältyy vuorovaikutusta. (Aluehallintovirasto 2022c.)

Tekstitysten ajatellaan koskevan useimmiten vain videotuotantoa, mutta WCAG-ohjeistuksen mukaan myös äänilähetysten tai pelkkää kuvaa sisältävien videoiden täytyy tarjota tekstivastine aikasidonnaiselle medialleen. Esimerkiksi podcastista pitää olla tarjolla tekstivastine, josta käy ilmi kuka puhuu milloinkin. Pelkkää kuvaa sisältävään videoon pitää laatia tekstivastine tai kuvailutulkkaus keskeisestä sisällöstä. (Aluehallintovirasto 2022c.)

Videot täytyy tekstittää. Tekstityksestä pitää käydä ilmi, kuka puhuu ja videossa kuuluvat olennaiset äänet kuten taustamusiikki, palopillin ääni tai oveen koputus. Taustamusiikin voi tekstittää kuvailemalla millaista musiikkia videossa on. (Aluehallintovirasto 2022c.) Musiikki kirjoitetaan sulkeisiin yhteen kohtaan, mutta sen tarkka alku ja loppu jäävät yleensä epäselväksi. ”Taustamusiikkia” tekstityksestä ei välity musiikin aito merkitys lukijalle. Tämä on yksi ratkaistava asia kielensisäisessä tekstityksessä. (Tiittula 2012.) Jos videon ääniraidasta ei käy ilmi kaikki videon olennainen tieto, pitää videosta olla tarjolla kuvaileva äänivastine. Kuvailevassa äänivastineessa pitää olla se oleellinen tieto, joka ei käy ilmi videon ääniraidasta. (Aluehallintovirasto 2022c.)

Lain tarkoitus on, että kaikki julkaistut videot olisivat saavutettavia. Lain tarkoitus ei ole estää videoiden julkaisua. Mahdollisuus kohtuuttoman rasitteen perusteeseen on, jos videoiden saavutettavaksi tekeminen on kohtuuttoman työlästä, raskasta tai kallista julkaisijaorganisaation kokoon ja kohderyhmään nähden. Kohtuuttoman rasitteen peruste on vain tilapäiseen käyttöön tarkoitettu, ja siitä on ilmoitettava saavutettavuusselosteessa. Kohtuuttoman rasitteen perusteella voi jättää osan videoista ilman saavutettavuus elementtejä. (Aluehallintovirasto 2022c.)

Dialogi kannattaa suunnitella semmoiseksi, että se tarjoaa riittävästi tietoa oleellisesta visuaalisesta sisällöstä (Aluehallintovirasto 2022c). Tavallisen videon ja selkovideon välillä on eroa. Selkovideoissa keskitytään kuvakerronnan, puheen, toiminnan ja kameran liikkeiden rauhalliseen rytmiin. Videointia ennen on syytä miettiä videon kohderyhmä. Jos kohderyhmänä on lapset, video saa olla lapsellinen. Sen sijaan, jos video on tarkoitettu aikuiselle, sen on syytä näkyä kerrontatavassa ja tyyliin. (Selkokeskus 2021b.)

Selkokielen videon aiheen on syytä olla riittävän suppea ja rajautua selvästi omaksi kokonaisuudeksi. Laajan aiheen käsittely saattaa jäädä helposti abstraktiksi. Selkovideon

enimmäiskestoksi suositellaan viittä minuuttia. Kannattaa harkita videon jakamista osiin, jos siitä tulee pidempi. Myös liian lyhyet videot voivat aiheuttaa ongelmia ja video saattaa ensimmäisellä katselukerralla mennä ohi. (Selkokeskus 2021b.)

Videoiden äänen ja kuvan laatu vaikuttaa asian ymmärtämiseen. Huono laatu vaikeuttaa ymmärtämistä. Äänen laatu on erittäin tärkeää. Äänitys kannattaa hoitaa esim. nappimikrofonilla riittävän laadukkuuden saavuttamiseksi ja äänen kaiun välttämiseksi. Taustamusiikkia videossa on syytä harkita huolella. Musiikki saattaa toimia myös positiivisena tunnelman nostattajana videossa. (Selkokeskus 2021b.)

Selkovidiossa tulee huomioida selkokielisyys. On tärkeää, että puheen rytmi pysyisi rauhallisena. Vaikeita ilmaisuja tulee välttää. On hyvä huomioida, että videossa esiintyjän olemus ja ilmeet vaikuttavat aiheen oikeaan tulkintaan. Ristiriidassa olevat ilmeet voivat häiritä viestin perillemenoaa. (Selkokeskus 2021b.)

On tärkeää, että videossa toteutuu kuvan ja äänen yhdenmukaisuus ja samanaikaisuus. Kuva ja ääni eivät voi olla ristiriidassa. Jos videolla kehoitetaan desinfiomaan myös sormien välit, kuvassa desinfioidaan sormien välejä. Tavallisessa videossa ei välttämättä toteudu kuvan ja äänen samanaikaisuus. Kuva ja juonto voivat olla jopa ristiriidassa tehostekeinona. Selkovidioissa näin ei toimita, vaan kuvien tulisi olla mahdollisimman yksiselitteisiä. (Selkokeskus 2021b.) Näin toteaa myös Virtanen (2019) selkokielisestä kuvituksesta. Kuvan ja tekstin tulee olla yhtenevät. (Virtanen 2019, 132-133.)

Tavallisesti videot voivat olla leikattu lyhyistä otoksista koostuviksi kokonaisuuksiksi. Tällaisen leikkauksen tavoitteena on ylläpitää katsojan mielenkiintoa. Selkovidioissa leikkauksessa pyritään rauhallisempaan rytmiin ja pienempään teknisten tapahtumien määrään. Videossa esiintyvän henkilön liikkeiden tulisi olla rauhallisia, mutta kuitenkin luontevia. Kuvakerronnassa voi noudattaa perinteistä kuvakerrontatapaa eli laajempien yleiskuvien jälkeen vasta suppeampiin otoksiin. (Selkokeskus 2021b.)

Kaikki epäoleellinen ja harhaanjohtava informaatio kannattaa jättää pois kuvaruudusta. Otos kannattaa kuvata uudelleen, jos kuvaan tulee vahingossa ylimääräinen asia. Kuvaustilassa olevat yksityiskohdat saattavat häiritä ymmärtämistä. Asioita ei kannata myöskään tehdä väärin, jos tarkoitetaan toista. (Selkokeskus 2021b.)

Editoinnin on tarkoitus lisätä ymmärrettävyyttä. Leikkauksessa on syytä käyttää suoria leikkauksia ja välttää ristikuvia, zoomauksia ja häivytyksiä. Tärkeitä asioita voi korostaa graafisilla elementeillä esim. ympyröinneillä tai nuolilla. Lisäelementit eivät saa kuitenkaan peittää olennaista kuvan tietoa. Tekstitys on hyvä saada halutessaan päälle tai pois. Suunnittelun ja editoinnin loppuvaiheessa on hyvä arvioida videota mahdollisten loppukäyttäjien kanssa. Reaktiot ja kommentit ovat tärkeitä, sillä muutosehdotukset voi helposti toteuttaa vielä videon viimeistelyssä. (Selkokeskus 2021b.)

3.3 Ohjelmatekstitysten laatusuositukset

Kieliasiantuntijat ry:n on julkaissut vuonna 2020 ohjelmatekstityksille laatusuositukset (Kieliasiantuntijat ry 2020). Kieliasiantuntijat ry on monikielisen viestinnän, kielten kääntämisen ja tulkkauksen parissa työskentelevien ihmisten ammattijärjestö (Kieliasiantuntijat ry 2023). Ohjelmatekstitysten laatusuositusten tarkoitus on palvella kaikkia toimijoita ohjelmatekstitysten ympärillä ja luoda yhteneväiset käytänteet tekstittämiselle sekä vakiinnuttaa alan sanastoa. Ohjelmatekstitysten laatusuositukset toimivat tekstittäjien ohjenuorana ja laadun merkinä. (Kieliasiantuntijat ry 2020.)

Ohjelmatekstitys tarkoittaa esimerkiksi suomenkielisten ohjelmien tekstitystä suomen kielellä. Kertalukemalla ymmärrettävä yksi- tai kaksirivinen ohjelmatekstitys näkyy ruudulla yleensä muutaman sekunnin ajan. Tekstitykset auttavat katsojaa seuraamaan videota ja eläytymään siinä tapahtuviin asioihin. Tekstitys ja kuva välittävät yhdessä alkuperäisestä teoksesta saman informaation ja vaikutelman kielen, tyylin ja tunnelman osalta. Katsojan pitää ehtiä sekä lukemaan tekstit, että seuraamaan kuvaa. (Kieliasiantuntijat ry 2020.)

Ohjelmatekstityksen perusväri on valkoinen ja taustaksi voidaan asettaa musta tai harmaa palkki. Tekstityksen taustalla voi olla myös koko ajan läpikuultava harmaa palkki. Ohjelmatekstitys tulee olla yleiskieltä, suomen kieliopin ja oikeinkirjoitussääntöjen mukaista. Tekstityksen pitää seurata mahdollisimman tarkasti ohjelmassa kuuluvaa puhetta. Tekstitystä voi tarvittaessa tiivistää ja selventää. (Kieliasiantuntijat ry 2020.)

Ohjelmatekstitysten laatusuositusten mukaan tekstityksen pitää pystyä hahmottamaan helposti. Tekstitys pitää ymmärtää kertalukemalla. Tähän vaikuttavia tekijöitä ovat tekstin jaottelu repliikeiksi, ajastus ja yleisesti käytetyt merkintätavat. Yhdessä tekstinäkymässä tulisi olla korkeintaan kaksi virkettä ja enintään kahden puhujan vuorosanoja. (Kieliasiantuntijat ry 2020.)

Freimi tarkoittaa videossa olevaa yksittäistä kuvaruutua. Termi tulee englannin kielen sanasta frame eli suomeksi kehys tai kuva. Tekstityksen repliikit ajastetaan näkymään ruudussa niin, että tekstitys alkaa aikaisintaan muutamaa freimiä eli kuvaruutua ennen puheen alkua. Kun puhe loppuu, repliikki ajastetaan poistumaan ruudusta viimeistään sekunnin kuluttua. Repliikki saa jatkua yli kuvaleikkauksen, koska ääni on tärkeämpi kuin kuvaleikkaus. Kun virke jatkuu seuraavassa repliikissä, merkitään yhdysmerkki eli jatkoviiva ensimmäisen repliikin loppuun. Yhdysmerkin ja repliikin viimeisen merkin väliin tulee välilyönti. Suomessa repliikit ovat yleensä kuvan alareunassa. Repliikit voi myös väliaikaisesti sijoittaa muuallekin, jos tekstitys peittää kuvan alareunassa näkyvän tärkeän tekstin. (Kieliasiantuntijat ry 2020.)

4 JAETTAVIEN DOKUMENTTIEN SAAVUTETTAVUUS

Jaettaviin dokumentteihin pätevät samat saavutettavuuteen liittyvät ohjeet kuin verkkosivuille. Sisältö täytyy olla selkeä sekä kielellisesti että visuaalisesti. Saavutettavan dokumentin tuottamisessa tulee huomioida sovellusten omat asetukset, joilla sisältö tehdään saavutettavaksi, jos sisältö jaetaan tiedostona. Microsoft Office sovelluksissa tehtyjä dokumentteja ja niistä tallennettavia PDF-tiedostoja on mahdollista tehdä saavutettavasti. Saavutettavan dokumentin sisällön rakentamisessa noudatetaan kaikkia WGAC-ohjeistuksen asettamia ohjeita sisällön selkeyden ja visuaalisuuden osalta. Lisäksi sovellusten sisältämät saavutettavuus ominaisuudet otetaan käyttöön. (Selovuo 2019, 102–103.)

Selkojulkaisussa on kiinnitettävä huomiota selkeään taittoon ja kuviin, koska se vaikuttaa lukijan mielenkiintoon ja ymmärtämiseen. Hyvin tehty ulkoasu auttaa lukijaa hahmottamaan ja ymmärtämään tekstiä ja kuvasisältöä. Huonosti tehtynä julkaisu voi johtaa jopa harhaan. Visuaalisilla ratkaisuilla on erityinen merkitys henkilölle, jolla on kielellisiä vaikeuksia. Selkojulkaisussa on otettava huomioon hahmotettavuus ja luettavuus. Tällöin modernit ja hyvältä vaikuttavat visuaaliset ratkaisut täytyy unohtaa, mutta se ei tarkoita sitä, että selkojulkaisun pitäisi vaikuttaa jotenkin vanhanaikaiselta. Selkojulkaisu on parhaimmillaan tyylikäs ja yksinkertainen. (Leskelä 2019, 175, 179.)

Kun miettii värien käyttöä tuotoksessaan, on hyvä tarkistaa, että minkään asian merkitys ei selviä pelkän värin avulla. Jos värin poistaa tuotoksesta, se ei saa vaikuttaa sisällön merkitykseen. Värien on hyvä olla selkeitä perusvärejä ja selkeästi toisistaan erottuvia huomioiden värisokeudet. Värit eivät saa olla liian räikeitä ja niiden keskinäinen kontrasti tulee olla riittävä, mutta ei liian voimakas. Värejä käyttäessä kannattaa valita hillittyjä perusvärejä, mutta ne eivät saa myöskään johtaa harhaan, sillä kulttuurierot pitäisi huomioida. (Selovuo 2019, 106–107.)

Punainen, vihreä, keltainen, sininen, musta ja valkoinen ovat värejä, joihin ihmisen näköjärjestelmä reagoi. Ihmiset näkevät muut värit näiden väriaistimusten sekoittumisena. (Arnkil 2008, 73.) Värit voidaan jakaa kolmeen pääominaisuuteen: sävyyn, vaaleuteen ja kylläisyyteen. Sävy kertoo värin värimäisyydestä esim. keltaisuudesta. Vaaleus kertoo värin vaaleudesta tai tummuudesta. Kylläisyys tarkoittaa sitä, kuinka paljon värissä on sävyä suhteessa mustaan, valkoiseen tai harmaaseen. (Arnkil 2008, 70.) Värejä käyttäessä taitossa tulee huomioida muut ympärillä olevat värit ja värikontrastit värien raja-alueilla (Arnkil 2008,

94; Leskelä 2019, 192). Tekstin tulee erottua taustastaan selkojulkisussa. Käyttäessä väriä selkojulkaisussa, tulee huomioida värin vaaleus ja värikontrastin vaikutus luettavuuteen. (Leskelä 2019, 192.)

4.1 Teksti jaettavissa dokumenteissa

Tekstin ja taustan kontrasti tulee huomioida. Musta teksti valkoisella taustalla on paras yhdistelmä. Taustaksi kannattaa valita paljon valkoista sisältävä neutraali taustaväri. Toimivia taustavärejä ovat myös eriväriset värit vaaleana kuten keltainen ja sininen. (Virtanen 2009, 124.) Selkotaitossa pitää huomioida riittävän suuri vaaleuskontrasti tekstin ja sen taustan välillä, sillä se auttaa lukijaa erottamaan kirjaimet toisistaan ja ympäristöstään (Leskelä 2019, 192).

Heikkonäköisyyden huomioimiseen liittyy muitakin huomioitavia asioita. Valitse kirjaintyyppiksi selkeä ja helppolukuinen tyyli. Tekstin ja rivivälin tulee olla riittävän suuri. Huomioi riittävä tekstin ja taustan välinen kontrasti. Sivun rakenne tulee olla selkeä ja looginen ja sen rakenne ei rikkoudu zoomattaessa. (Selovuo 2019, 110.)

Kognitiiviset ja kielelliset vaikeudet huomioiden aistien ja hahmottamisen ongelmia voi helpottaa käyttämällä selkeitä värejä ja hyvää yleiskieltä. Ei käytetä turhaan kielikuvia tai sanontoja. Teksti pitää tasata vasemmalle ja mieluiten niin, että se asettuu yhteen palstaan. Alleviivaukset, lihavoinnit ja kursivoinnit on suotavaa jättää pois. Tekstiä ei kannata myöskään kirjoittaa kokonaan isoilla kirjaimilla. Lauseessa tai virkkeessä ilmaistaan yksi asia. Sisältö kannattaa yleisesti suunnitella lyhyeksi ja yksinkertaiseksi sekä asiat ilmaista loogisessa järjestyksessä. Tuotoksessa on tekstiä tukevia ja avustavia kuvia. (Selovuo 2019, 116, 118.)

Tekstin luettavuuteen vaikuttaa visuaaliset ominaisuudet. Liian pienen rivivälin tai otsikon epäselvyyden vuoksi voi olla vaikea saada kokonaisuudesta selvää ja ymmärtää lukemaansa. Kuvan perspektiivi vaikuttaa kuvan ymmärrettävyyteen. Erilaisten visuaalisten elementtien kuten tekstin, kuvan ja tyhjän tilan muotoon sommittelu tarkoittaa tekstin taittamista. Tekstin taitto kannattaa tehdä niin, että se on visuaalisesti mielenkiintoinen ja helposti luettavissa. Parhaimmillaan se herättää lukijansa mielenkiinnon visuaalisen kokonaisuuden lukemiseen. Tekstin voi taittaa myös huonosti, jolloin se voi jopa vähentää halua lukea teksti. (Leskelä 2019, 176.)

Tekstin ulkoasu eli typografia tarkoittaa sitä, miten kirjaimet ja teksti asetellaan kokonaisuudeksi. Typografisia ratkaisuja ovat mm. kirjaintyyppin valinta, rivitys ja otsikkohierarkia. Huonosti toteutettu typografia voi olla lukemisen este. Typografisia ratkaisuja tekee muutkin kuin alan graafiset ammattilaiset. Jokaisen, joka tuottaa tekstiä paperille tai verkkoon, täytyy päättää, millaiseen muotoon tekstinsä rakentaa. Selkokieli voi auttaa näiden päätösten tekemisessä. (Leskelä 2019, 176.)

Yleisimpiä kirjaintyyppisiä on kahdenlaisia: antiikvakirjaimet, jotka ovat päätteellisiä kirjaimia eli niillä on pienet viivat kirjainten päissä sekä groteskikirjaimet, jotka ovat päätteettömiä ja ne ovat ”tasapaksuja” (Virtanen 2009, 120; Leskelä 2019, 182). Antiikva kirjaintyyppisiä ovat esim. Times ja Palatino ja groteski kirjaintyyppisiä ovat esim. Helvetica ja Arial (Leskelä 2019, 182). Antiikvan uskotaan yleisesti olevan selkeämpi ja normaalilukijan hahmottavan paremmin tekstissä päätteelliset kirjaimet (Virtanen 2009, 120). Antiikvaa pidetään helpommin luettavana, koska viivat kirjainten päissä sitoo kirjaimia toisiinsa ja ohjaa lukijaa rivillä eteenpäin. Groteskissa kirjaimet ovat muodoltaan pelkistetympiä ja eroavat päätteettömyytensä takia toisistaan paremmin. (Leskelä 2019, 182.) Antiikvaa on käytetty painokirjaimena vuosisatojen ajan ja sitä käytetäänkin enemmän leipätekstissä, kun taas groteskia käytetään usein otsikoissa (Virtanen 2009, 120; Leskelä 2019, 182).

Antiikvan ja groteskin luettavuudesta on monenlaisia mielipiteitä. Bredel ja MaaB (2015) päättelevät, että mitä heikompi lukutaito lukijalla on, sitä paremmin groteskit tukevat lukuprosessia. Ja toisaalta mitä edistyneempi lukija on, sitä paremmin antiikvat tukevat lukemista. Havainnon myötä Leskelä (2019) pohtii kannattaisiko groteskeja käyttää enemmän helpoimman selkokielen tasolla. (Leskelä 2019, 182.) Tästä asiasta Virtanen (2019) kirjoittaa, että kirjaintyyppien käyttöä ei ole erityisryhmien osalta tutkittu, joten turvallisinta olisi noudattaa yleisiä ohjeita (Virtanen 2009, 120). Papunet (2022a) kirjoittaa verkkosivuillaan, että tähän asiaan ei ole olemassa yhtä oikeaa vastausta, mutta suosittelee käytettäväksi päätteettömiä kirjaintyyppisiä (Papunet 2022a).

Tekstin koko riippuu kirjaintyyppistä, painotuotteesta ja kohderyhmästä. Selkojulkaisussa tekstin koko vaihtelee 11–16 pisteen välillä. Kirjoissa kirjainkoko on yleensä suurempi, kuin esim. lehdissä. Eri kirjaintyyppit voivat näyttää erikokoisilta, vaikka ne olisivat samassa pistekoossa. (Virtanen 2009, 121.)

Kun lukija lukee tekstiä, hän ei lue jokaista sanaa kirjain kirjaimelta. Lukijan katse pysähtyy normaalipituisten tekstin rivillä keskimäärin kolmeen kohtaan. Lukija päättelee ja tulkitsee riviä niin, että sanakuva syntyy lukijan mieleen ilman, että hän lukisi jokaista kirjainta erikseen. Kaikki eivät pysty päättelemään tekstiä sanakuvin. Toiset tarvitsevat enemmän aikaa ja pysähdyksiä tekstin rivillä. Tällöin lukeminen hidastuu ja luettu teksti saattaa unohtua. (Leskelä 2019, 177.)

Selovuo (2019) kertoo, että tekstin ja rivivälin tulee olla riittävän suuri (Selovuo 2019, 110). Leskelä (2019) viittaa samaan asiaan, että selkojulkaisun periaatteisiin kuuluu rivivälien koon huomiointi. Ylemmällä rivillä jotkut kirjaimet tulevat alas kuten g ja j sekä alemmalla rivillä jotkut kirjaimet tulevat ylös kuten k ja l. Tekstin luettavuuteen vaikuttaa rivitys, riviväli, rivin pituus ja koko palstan muoto. Rivitys vaikuttaa siihen miten hitaampi lukija onnistuu siirtymään riviltä seuraavalle. (Leskelä 2019, 178, 187.)

Selkotekstin rivitystä rakentaessa on tärkeää pyrkiä siihen, että yhdellä rivillä on yksi lause ja ajatuskokonaisuus. Se ei aina tietenkään ole mahdollista. Tällöin pitää huomioida se, että sanayhdistelmä ei katkea keskeltä eri riveille, tai sanaa ei taivuta riviltä toiselle. Koska lauseet pyritään kirjoittamaan kokonaisuudessaan yhdelle riville, ei rivin loppuun jätetä yhtä tai kahta seuraavaan lauseeseen kuuluvaa sanaa. (Leskelä 2019, 187–188.)

Kun rivin pituus muuttuu, riviväliä tulee korjata. Sama pitää huomioida toisinpäin. Mitä pitempi rivi on, sen enemmän rivi vaatii riviväliä. Turvallisin valinta rivivälille on 2–3 pistettä kirjainkoko suurempi. Hyvä rivin pituus on 55–60:tä merkkiä. Tähän lasketaan myös rivivälit. Tämä ohje on hyvä myös selkojulkaisussa käytettäväksi. Eli yli 60:n merkin rivipituutta tulisi välttää. Toisaalta rivi ei saisi olla liian lyhytkään, sillä se haittaa lukemista. Yksittäiset rivit voivat olla lyhyempiä, mutta palstan leveys saisi pysyä yli 35:ssä merkissä. (Virtanen 2009, 121.)

Palsta voi olla joko tasapalsta tai liehu. Tasapalstassa molemmat reunat tasataan. Silloin sanojen väleistä tulee eripituisia ja lukeminen vaikeutuu. Siksi selkojulkaisussa käytetään liehu palstaa, koska siinä rivit ovat eripituisia. Se auttaa hahmottamaan rivin loppumisen ja riviltä toiselle siirtymisen. (Virtanen 2009, 122; Leskelä 2019, 188.)

Virtanen (2009) kokoaa hyvin yhteen, mitä selkojulkaisun ulkoasussa tulee ottaa huomioon. Kirjainkoko leipätekstissä on suurempi. Kirjaintyyppinä käytetään yleisiä kirjaintyypppejä. Leipätekstissä usein päätteellistä eli Antiikvaa. Rivivälien ilmavuus on tärkeää ja niiden tulee

olla 2–6 pistettä suurempia kirjainkokoon verrattuna. Kappaleiden väliin jätetään mieluummin tyhjä väli kuin sisennettäisiin kappale. Palstan leveydessä käytetään liehua erottamaan rivit toisistaan. Tavujakoja vain tarvittaessa pitkien yhdyssanojen kanssa. Yhdelle riville yksi lause pyrkimyksenä ja niin, että mahdollisimman usein lause alkaa rivin alusta. Rivin pituus 35–60 merkin välillä. (Virtanen 2009, 124.) Lukemisjärjestyksen pitäisi edetä loogisesti ja selkeästi vasemmalta oikealle ja ylhäältä alas. Näin sivunäkymää ei tarvitse rullailla ylös ja alas. (Papunet 2022b.)

4.2 Kuvat jaettavissa dokumenteissa

Kuvat tekevät asioista helpommin ymmärrettäviä. Esimerkiksi ihmisen ulkonäkö ja elimistön rakenne on helpompi ymmärtää kuvan avulla. Kuvat voidaan jakaa tietokuviiin ja taidekuviiin. Tietokuvalla on selvä sanoma, kun taas taidekuva voi olla moniselitteinen. Tietokuvaakin voidaan tulkita monin tavoin, joten kuvatekstillä on tärkeä tehtävä siinä, miten kuva on tarkoitettu tulkittavaksi. Selkokielisestä kuvituksesta on ohjeita, joita Virtanen (2019) luettelee Selkokielen käsikirjassaan. Kuvan ja kuvatekstin tulisi olla yhteneväisiä. Kuvissa kannattaa välttää erikoisempia kuvakulmia. Jos kuvaa on paljon suurennettu, ja siitä on vaikeampi ymmärtää mistä on kyse, asia kannattaa selventää kuvatekstissä. Kuvatessa tai rajauksessa kannattaa huomioida, ettei kuvaan jää turhia huomionvieviä yksityiskohtia. Symbolisia kuvia kannattaa käyttää harkiten, koska ihmiset tulkitsevat eri tavoin symboleita. Asioiden välinen kokosuhde kannattaa huomioida kuvien välillä. Jos toisessa kuvassa on hiiri ja toisessa koira, ne kannattaa esittää oikeaa jäljittelevässä kokosuhteessa. Kuvan sisältämä tunneviesti ja kuvatekstissä kerrottu tunneviesti tulee olla yhtenevät. (Virtanen 2009, 132–133.)

PowerPoint -sovelluksella tiedostoa tehdessä pitää huomioida seuraavat asiat. Kuville täytyy lisätä vaihtoehtoinen sisältö ALT-tekstinä. Tiedostossa on suotavaa käyttää PowerPointin sisäänrakennettuja tyyliä ja elementtejä. Linkeille pitää luoda kuvaava seloste. Tiedoston sisällön järjestys on hyvä varmistaa niin, että ne ovat luettavassa järjestyksessä. PDF-tiedosto pitää tallentaa sähköiseen jakeluun tarkoitettussa muodossa. (Selovuo 2019, 103–104.)

Kuvat saadaan saavutettavaksi vaihtoehtoisen tekstin eli ALT-tekstin avulla. Vaihtoehtoinen teksti liitetään kuvaan siksi, koska kaikki käyttäjäryhmät eivät näe kuvia. Syynä siihen voi olla esimerkiksi näkövamma, tai se, että kuvia ei ole voitu tai haluttu ladata. ALT-tekstissä kerrotaan kuvan sisältö selkeästi ja lyhyesti. Vaihtoehtoisessa tekstissä on turha toistaa kuvatekstiä, koska ruudunlukija lukee kaiken sivulla näkyvän tekstin. (Röksä 2020.)

5 OPINNÄYTETYÖPROJEKTI

5.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on ammatillinen tuotos, joka palvelee kohderyhmää. Kohderyhmänä voi toimia asiakkaat, työntekijät tai erilaiset toimintaympäristöt kuten organisaatiot tai yritykset. Toiminnallisessa opinnäytetyössä ei toteudu tieteelliselle tutkimukselle asetetut vaatimukset. Toiminnallisessa opinnäytetyössä osoitetaan ammatillinen asiantuntijuus tuotoksella ja raportilla, mikä on tehty tutkimuksellisella ja kehittäväällä otteella. Tuotos on joko konkreettinen tuote tai tapahtuma. Raportti kuvaa tuotoksessa tehdyt valinnat ja ratkaisut perustellusti. (Kostamo, Airaksinen & Vilkka 2022, 11.)

Toiminnallisen opinnäytetyössä ei riitä pelkkä tuotoksen kehittäminen, vaan on kirjoitettava itsensä asiantuntijaksi akateemisen viestinnän keinoin. Kirjoittaessa tuotoksen ratkaisut perustellaan ammatilliseen lähdekirjallisuuteen sekä aiempiin tutkimuksiin viitaten. Asiantunteva toiminta on harkittua, perusteltua ja dokumentoitua. Toimintaa ohjaa eettiset, vastuulliset ja uskottavat teot. Siksi prosessin aikana kootaan ja dokumentoidaan ratkaisuisissa käytetyt perusteet huolellisesti. (Kostamo ym. 2022, 12–13.)

Toiminnallisessa opinnäytetyössä on kyseessä muutakin kuin käytännön ongelmien ratkaisemista henkilökohtaiseen tietoon ja taitoon perustuen. Kyse on myös muiden ammattilaisten ja asiakkaiden asiantuntemuksen, tiedon ja taidon hyödyntämisestä. Yhdessä kehittäminen tuo esiin kaiken aikaa uusia näkökulmia ja kysymyksiä eli prosessi voi olla hyvinkin muuttuva ja ennakoimaton. (Kostamo ym. 2022, 20–21.)

5.2 Videoiden suunnittelu ja toteutus

Tein videoinnit yhteistyössä Itä-Suomen hammaslääketieteen yksikön yhteistyöhenkilöiden kanssa. Tilaajalla oli selkeät sisällölliset tavoitteet videoihin. Videoiden tarkoitus on ohjeistaa Simodont-laitteen käyttöön, siinä vaadittavaan hygieniaan ja ergonomiaan. Videot julkaistaan opiskelijoiden oppimisympäristö Moodlessa. Videot toimivat siis eräänlaisina perehdytysmateriaaleina opetuskäytössä. Videoiden kohderyhmänä ovat Simodont-laitteiden käyttäjät, jotka ovat pääosin hammaslääketieteen koulutusohjelmassa opiskelevia.

Tilaajalla oli valmis ajatus videossa tarvittavasta sisällöstä. Minun tehtäväni oli huolehtia videoiden selkeydestä ja saavutettavuudesta. Videointiin valmistautuessa perehdyin verkossa

julkaistavien videoiden saavutettavuusvaatimuksiin sekä selkovideon periaatteisiin. Videoiden tarkoitus on opastaa mahdollisimman selkeästi katsoja Simodont-laitteen käyttöön. Siksi käytin videoinnin suunnittelussa ja toteutuksessa ohjaavana teoriana selkovideon tuottamisen periaatteita.

Ennen kuvauspäivää hankin käyttööni järjestelmäkameran ja jalustan videointia varten. Tutustuin jokaiseen kolmeen ohjeistukseen (käyttö, hygienia ja ergonomia) ja rakensin niiden pohjalta suuntaa antavat kuvakäsikirjoitukset. Selkovideon kuvakerronnassa pätee tavallinen kuvakerronnan tapa eli laajempien yleiskuvien jälkeen siirrytään vasta suppeampiin otoksiin (Selkokeskus 2021b). Huomioin tämän kuvakäsikirjoitusta tehdessä.

Kuva 1. Ergonomiavideon kuvakäsikirjoitus

Videointipäivä toteutui 15.9.2022. Paikalla toteutuksessa oli hammaslääketieteen yksiköstä opinnäytetyöni ohjaaja Hanna Hytönen sekä Jonna Kumpulainen ja Sirpa Lindqvist. Lindqvist toimi näyttelijänä videoissa. Videointi toteutettiin kaikkien osapuolten yhteistyössä. Niin kuin Kostamo ym. (2022 20–21) toteavat, että yhdessä kehittäminen tuo esiin kaiken aikaa uusia näkökulmia ja kysymyksiä. Kuvakulmia ja näyttelijän toimintaa suunniteltiin yhteisesti kuvauksen edetessä. Selkovideoissa keskitytään kuvakerronnan, puheen, toiminnan ja kameran

liikkeiden rauhalliseen rytmiin. Selkvideossa huomioidaan se, että esiintyjän olemus ja ilmeet vaikuttavat aiheen oikeaan tulkintaan. (Selkokeskus 2021b.) Huone, jossa kuvattiin, oli sen verran pieni, että kameraa ei liikuteltu kuvaamisen aikana. Ainoastaan kuvakulmia vaihtaessa. Kuvassa esiintyvä liikkui kuvaruudussa, ja hän näytteli asiat rauhallisesti niin, että asiat eivät jäisi katsojalle epäselväksi. Kaikki epäoleellinen ja harhaanjohtava informaatio poistettiin huoneesta ja sen seiniltä, sillä kuvaustilassa olevat yksityiskohdat saattavat häiritä ymmärtämistä. (Selkokeskus 2021b).

Editoin videot Applen iMovieella, mikä sisältyy ilmaisena sovelluksena kaikissa Applen Macbook -tietokoneissa (Trant 2021). Videonmuokkausohjelmaa ei kauaa tarvinnut miettiä, sillä olin käyttänyt sitä aiemminkin ja se sopi tähän käyttötarkoitukseen hyvin. iMovie on ammattitasoisen Final cut Pro -videonmuokkausohjelman yksinkertaistettu versio (Trant 2021). Videoiden sisältö rajautui automaattisesti aiheiden mukaan. Jokaisessa ohjeistuksissa oli kaikki tarvittava, eikä mitään ylimääräistä. Näin videoista saatiin helposti alle viiden minuutin mittaisia, mikä jää selkvideossa vaadittavan enimmäiskeston alle (Selkokeskus 2021b). Jos ohjeistukset olisivat olleet pidemmät, olisi joutunut harkitsemaan videoiden osiin jakamista (Selkokeskus 2021b).

Päätin jo suunnitteluvaiheessa, että ohjeistusrepliikit äänitetään erillisellä mikillä videoon jälkepäin. Videoiden ääni ja laatu ovat erittäin tärkeitä (Selkokeskus 2021b). Jos ohjeistus repliikit olisi luettu vain videoinnin aikana, taustasuhina ja kolina olisi tehnyt videon katselusta ja sisällön ymmärtämisestä vähintäänkin epämotivoivan. Huono laatu vaikeuttaa ymmärtämistä (Selkokeskus 2021b). Editointivaiheessa poistin siis videoiden omat äänet taustalta, ja lisäsin erillismikillä äänitetyt rauhallisesti puhutut ohjeistukset videoon. On tärkeää, että puheen rytmi pysyy rauhallisena (Selkokeskus 2021b). Taustamusiikkia ei haluttu videoihin. Jos musiikkia olisi lisätty, sitä olisi täytynyt harkita huolella. Toisaalta taustamusiikki voi toimia positiivisena tunnelman nostattajana. (Selkokeskus 2021b.)

Ohjeistusrepliikit tehtiin vanhojen ohjeistusten pohjalta. Ne olivat valmiiksi lyhyitä ja ytimekkäitä. Kokosin jokaisen ohjeistusvideon repliikit editointivaiheessa tilaajalle kommentoitavaksi. Niitä muokattiin yhteisesti ja tilaajan toiveiden mukaan. Selkvideossa tulee huomioida selkokieliisyys ja välttää vaikeita ilmaisuja (Selkokeskus 2021b). Rajasin selkokielen silti ohjaavasta tietoperustasta pois, koska videoiden kohderyhmänä ei suoraan ollut selkokielen tarvitsijat. Käytin selkvideon periaatteita ohjaavana tietoperustana, jotta videoista tulisi mahdollisimman saavutettavat ja selkeät.

Videoita editoitaessa en käyttänyt mitään ylimääräisiä siirroksia videoklippien välillä. Selkvideoiden leikkauksessa pyritään rauhalliseen rytmiin ja pienempään teknisten tapahtumien määrään. Tällainen tekninen tapahtuma voisi olla esimerkiksi häivytyks videoclipin lopussa. (Selkokeskus 2021b.)

Tekstitys on hyvä saada halutessaan päälle tai pois (Selkokeskus 2021b). Lain mukaan videot täytyy tekstittää. Tekstityksestä pitää käydä ilmi kuka puhuu ja videossa kuuluvat olennaiset äänet. (Aluehallintovirasto 2022c.) Tekstitin videot YouTube Studiolla. Päädyin tähän tekstitystyökaluun, koska se oli minulle tutuin palvelu ja tuntui, että siihen oli helpoin perehtyä. YouTube Studiosta saa tallennettua ajoitetun tekstitystiedoston erilliseksi tiedostoksi. Tämä on tärkeää, sillä tilaajani halusi videot ja tekstitystiedostot erillisinä tiedostoina itselleen.

YouTube Studiossa tekstitysten väritys on valmiiksi valkoinen teksti läpikuultavan harmaalla pohjalla. Se sopii Kieliasiantuntijat ry:n (2020) ohjeistukseen. Videoiden ohjeistusrepliikit ovat napakat ja ne eivät sisällä mitään ylimääräistä, joten tekstitystä ei tarvinnut tiivistää ja selventää ollenkaan. Yhdestä tekstitysnäkymästä sai myös helposti hahmotettavan automaattisesti. Tekstitykset voi ajastaa haluamallaan tavalla. Laitoin tekstityksen alkamaan muutamaa kuvaruutua ennen puheen alkua ja loppumaan muutamaa kuvaruutua puheen loppumisen jälkeen. Näin Kieliasiantuntijat ry:n (2020) ohjelmatekstitysten laatusuositukset suosittelevat.

5.3 Postereiden suunnittelu ja toteutus

Sain työn tilaajalta kaksi erilaista Itä-Suomen yliopiston mallipohjaa postereiden tekoon. Tilaaja halusi posterit omaan mallipohjaansa, jotta yksikön visuaalinen ilme näkyisi taustalla, ja postereista tulisi mahdollisimman yhteneväiset. Toinen posteripohja on n. 90 cm x 120 cm kokoinen pystytiedosto. Se on tarkoitettu tulostettavaksi Simodont-huoneen seinälle. Toinen posteripohja on vaakatieosto ja se on tarkoitettu jaettavaksi dokumentiksi PowerPoint esityksen tapaan. E-posteria on tarkoitus näyttää hammaslääketieteen yksikön ilmoitusnäytöllä. Muokkasin molemmat posterit PowerPoint työkalulla.

Postereiden tarkoitus on sama kuin videoiden, eli ohjeistaa Simodont-laitteen käyttöön. Seinälle tulevat posterit ovat tukena Simodont-laitteen käytössä, jos jostain syystä videot eivät ole saatavilla sillä hetkellä. Seinällä olevista postereista voi nopeasti tarkistaa jonkun tietyn vaiheen.

Postereiden tekoon valmistautuessa perehdyin jaettavien dokumenttien saavutettavuusvaatimuksiin sekä selkojulkaisun periaatteisiin. Postereiden tarkoitus on ohjeistaa mahdollisimman selkeästi katsoja Simodont-laitteen käyttöön. Siksi käytin postereiden suunnittelussa ja toteutuksessa ohjaavana teoriana jaettavien dokumenttien saavutettavuusvaatimuksia ja selkojulkaisun periaatteita. Vaikka postereiden kohderyhmä eli Simodont-laitteen käyttäjät eivät ole suoraan selkojulkaisun tarvitsijoita, käytän selkojulkaisun periaatteita apuna mahdollisimman selkeän posterin kokoamiseen.

Tilaaajalta löytyi edellisestä hygieniaoheistuksesta valmiita kuvia desinfioinnista. Muihin postereihin nappasin kuvat videoista tallennettavista kuvaruuduista. Pystyin tallentamaan kuvaruudut iMovie-videonmuokkaustyökalulla. Rakensin posterit ohjeistusrepliikkien mukaan pääosin niin, että jokainen repliikki sai tuekseen kuvan. Jossain tapauksessa yhdistin repliikit yhdeksi kuvaksi, jotta sain kuvat mahtumaan dialle niin, että yhtä kuvaa ei tarvinnut erottaa yksinään uudelle dialle. Kuvan ja kuvatekstin tulisi olla yhteneväisiä. Kuvatessa tai rajauksessa kannattaa huomioida, ettei kuvaan jää turhia huomionvievä yksityiskohtia. (Virtanen 2009, 132–133.) Valitsin kuvat siis ohjeistusrepliikkien mukaan niin, että tallensin videosta sen kohdan, mikä vastasi ohjeistusta parhaiten. Asetin kuvat postereihin lukemisjärjestys logiikan mukaan. Lukemisjärjestyksen pitäisi edetä loogisesti ja selkeästi vasemmalta oikealle ja ylhäältä alas. Näin sivunäkymää ei tarvitse rullailta ylös ja alas. (Papunet 2022b.)

Tekstin ja taustan kontrasti tulee huomioida (Virtanen 2009, 124). Itä-Suomen yliopiston mallipohja posterissa oli valmiiksi valkoinen taustaväri ja musta väri otsikoissa ja leipätekstissä. Osassa mallipohjaa tekstiä oli korostettu sinisellä värillä. Päätin, että kaikki teksti tulee mustalla, jotta kokonaisuudesta tulisi mahdollisimman selkeä. Musta teksti valkoisella taustalla on paras yhdistelmä, sillä se auttaa lukijaa erottamaan kirjaimet toisistaan ja ympäristöstään (Virtanen 2009, 124; Leskelä 2019, 192).

Mallipohjan kirjaintyyppi oli valmiiksi ”open sans” tyyli eli päätteetön groteski. Toinen vaihtoehto olisi ollut muuttaa kirjaintyyppi päätteelliseksi antiikvaksi. Päätin jättää päätteettömän groteski kirjaintyyppin käyttöön, koska teoriapohja ei pystynyt kertomaan yhtenäistä vastausta kirjaintyyppien valintaan. Lisäksi Papunet (2022a) kirjoitti verkkosivuillaan, että tähän asiaan ei ole olemassa yhtä oikeaa vastausta, mutta suositteli käytettäväksi päätteettämiä kirjaintyyppejä (Papunet 2022a). Mallipohjan kirjaintyyppin jättäminen alkuperäiseksi oli myös helppo päätös, sillä muutettaessa kirjaintyyppejä, se olisi

muuttanut katselunäkymää jonkin verran, ja posterit eivät olisi enää täysin Itä-Suomen yliopiston mallipohjan tyyllisiä.

Leipätekstin koko oli oletuksena e-posterissa 8 pistettä. Se osoittautui myös järkeväksi kuvatekstien kooksi, koska rivivälin pystyi tässä tekstin koossa pitämään kaksi pistettä isompana. Selkojulkaisussa tekstin koko vaihtelee 11–16 pisteen välillä (Virtanen 2009, 121). Jos kuvatekstin koon vaihtoi suuremmaksi, tila ei riittänyt vaihtamaan riviväliä enää suuremmaksi. Rivivälien ilmavuus on tärkeää ja niiden tulee olla 2–6 pistettä suurempia kirjainkokoan verrattuna (Virtanen 2009, 124). Jätin siis kuvatekstin kooksi 8 pistettä. Näin rivivälin pystyi pitämään kaksi pistettä isompana.

Selkotekstin rivityksessä on tärkeää pyrkiä yksi lause per yksi rivi -tapaan (Leskelä 2019, 187–188). Se ei tietenkään onnistunut posterin rakentamisessa, koska kuvatekstin tila rajoittui aina yhden kuvan leveydelle. Tällöin pitää huomioida se, että sanayhdistelmä ei katkea keskeltä eri riveille, tai sanaa ei taivuta riviltä toiselle (Leskelä 2019, 187–188). Sanojen tavuttamisen vältin sillä, että suurensin joidenkin kuvatekstien leveyttä hieman ja siirsin jotkut sanat kokonaan alemmalle riville.

Leipäteksti oli e-postereissa automaattisesti liehu palstainen, kun taas seinälle tulostettavassa versiossa leipäteksti oli tasapalsta. Silloin sanojen väleistä tulee eripituisia ja lukeminen vaikeutuu. Siksi selkojulkaisussa käytetään liehu palstaa, koska siinä rivit ovat eripituisia ja sanojen välit eivät karkaa turhan pitkiksi. Se auttaa hahmottamaan rivin loppumisen ja riviltä toiselle siirtymisen. (Virtanen 2009, 122; Leskelä 2019, 188.) Laitoin siis molempiin postereihin liehu palstat. Tasattu palsta olisi myös vienyt turhaa tilaa kuvateksteille varatusta tilasta.

Sähköiseen jakeluun menevässä e-posterissa täytyy ottaa huomioon tiedoston tekninen saavutettavuus. Jokaisessa diassa pitää olla määriteltynä sekä otsikko että sisältökenttä. Otsikoiden pitää kuvata dian sisältöä. (Saavutettavasti.fi 2021.) Minä jaoin saman otsikon useammalle dialle. Tällöin pitää käyttää numerointia otsikon tukena (Saavutettavasti.fi 2021). Esimerkiksi Simodontin käyttöohjeet 1/2 ja Simodontin käyttöohjeet 2/2.

Kuville ja muilla graafisille elementeille pitää olla vaihtoehtoinen teksti (Saavutettavasti.fi 2021). Vaihtoehtoinen teksti liitetään kuvaan siksi, koska kaikki käyttäjryhmät eivät näe kuvia. Syynä siihen voi olla esimerkiksi näkövamma, tai se, että kuvia ei ole voitu tai haluttu ladata. ALT-tekstissä kerrotaan kuvan sisältö selkeästi ja lyhyesti. Vaihtoehtoisessa tekstissä

on turha toistaa kuvatekstiä, koska ruudunlukija lukee kaiken sivulla näkyvän tekstin. (Röksi 2020.) Posterit ja e-posterit sisältävät useita sisältöelementtejä, kuvia, tekstiä ja kuvatekstejä. Näiden sisältöelementtien lukemisjärjestys pitää tarkistaa ja tarvittaessa korjata. Lukemisjärjestys tarkoittaa sitä järjestystä, jossa ruudunlukuohjelma lukee elementit henkilölle. (Saavutettavasti.fi 2021.) Lisäsin vaihtoehtoisen tekstin kuviin, mutta epäilen, että sitä toimintoa ei postereiden kohderyhmän vuoksi tarvita. Tarkistin myös postereiden lukemisjärjestyksen.

Milloin?	Mitä tien?
Kevät 2022	Opinnäytetyösuunnitelma ja tietoperustaan tutustuminen.
Syyskuu 2022	Videoiden tuotanto ja videot kommentoitavaksi.
Lokakuu 2022	Teoreettisen viitekehyksen kokoaminen. Postereiden ensiversiot kommentoitavaksi.
Marraskuu 2022	Muokatut posterit kommentoitavaksi. Tuotosten viimeistely palautteen perusteella.
Joulukuu 2022	Valmiit tuotokset tilaajalle.
Toukokuu 2023	Opinnäytetyön viimeistely.

Kaavio 1. Opinnäytetyöprosessin kuvaus

5.4 Työn arviointi

Sain työn tilaajalta palautetta tuotoksista opinnäytetyöprosessin aikana. Palautteenanto tapahtui yhteisessä Teams-ryhmässä sekä Teams-palaverien aikana. Palautetta antoivat opinnäytetyön tilaaja sekä muut toimintaan osallistuneet henkilöt. Ensimmäiset palautteet sain videoista niiden ensiversioiden valmistuttua. Editoin videot pian videointipäivän jälkeen, jotta videointipäivän aikana sovitut asiat eivät unohtuisi. Tilaaja oli ensiversioihin tyytyväinen. Kehittämisehdotuksia ei tullut. Seuraavassa Teams-palaverissa ehdotettiin hygieniaohjeistusvideoon graafista ajanjuoksua käsien desinfiointi -klipin kohdalle. En

pystynyt lisäämään sellaista iMovie -videonmuokkausohjelmalla. Ratkaisimme asian lisäämällä ohjeen käsien desinfiointista ohjeistusrepliikkiin.

Sain postereiden ensiversioista palautetta suoraan tilaaja yhteyshenkilöltäni Hanna Hytöseltä. Palautteessa huomautettiin seinälle tulostettavan posterin isosta koosta, jota en ollut heti huomionnut. Kuvia sai siis tiivistää ja pienentää reilusti. Tilaajan toive oli, että kaikki tieto mahtuisi yhdelle sivulle. Seinälle tulostettavaan posteriin pystyin huomioimaan tämän toiveen, mutta e-posteri-versioon yhden sivun taktiikkaa ei toiminut. Jos e-posterin olisi valmistanut yksisivuiseksi, ohjeistuksia olisi joutunut supistamaan liikaa. Tämä olisi vaikuttanut ohjeistusten ymmärrettävyyteen. E-posterin kuvia ja kuvatekstejä ei voinut myöskään määräänsä enempää pienentää, sillä niistä olisi tullut liian pieniä nähtäväksi ja luettavaksi miltä tahansa näytöltä.

Sain palautetta tämän jälkeen muiltakin. Yhdessä palautteessa pyydettiin tiivistämään kahta kuvaa yhdeksi kuvaksi ja miettimään uudelleen joihinkin kuviin lisättyjä graafisia elementtejä. Palaute oli erittäin hyödyllinen ja olennaiseen asiaan tarttuva. Muokkasin jokaisesta posterista versiot tilaajan toiveiden mukaan pitäen selkeyteen ja saavutettavuuteen vaikuttavista asioista kiinni.

Käytin postereiden kuvissa videoista tallennettuja kuvaruutuja. Tämä onnistui hyvin siihen saakka, kunnes piti tallentaa hygieniavideoista otoksia laitteen desinfiomisesta. Desinfiointi oli suhteessa muihin liikkeisiin paljon nopeampaa, joten pysäytettyä terävää kuvaa oli mahdoton löytää tallennettavaksi. Onneksi tilaajalla oli juuri desinfiointista erittäin hyvät ja tarkat kuvat ennestään, joita sain käyttää uudelleen. Ilman näitä kuvia posterit eivät olisi vastanneet tilaajan toivetta eli selkeää posteria. Tämä asia olisi pitänyt huomioida postereiden kuvitusta suunniteltaessa. Postereihin olisi kannattanut ottaa kuvat erikseen. Nyt kun kuvat ovat videosta tallennettuja, kuvia täytyi rajata niin, että kuvien pääkohde tulisi kuvan keskelle. Näin ei aina pystynyt rajaamaan, joten joissain kuvissa pääasia kuvissa on hieman reunassa.

Käytin tuotosten toteuttamisen teoriapohjana digitaalisten palvelujen saavutettavuusvaatimuksia sekä selkovideon ja selkojulkaisun periaatteita. Ilman tätä teoriapohjaa tuotoksen päätöksiä suunnittelussa, toteuttamisessa ja reflektoinnissa olisi ollut vaikea perustella itselle, tilaajalle sekä tulkauksen ja kielellisen saavutettavuuden ammattialalle. Opinnäytetyön tietoperusta oli tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen tämän toiminnallisen opinnäytetyön tuotteen valmistamisessa.

5.5 Opinnäytetyöprosessin arviointi

Opinnäytetyön tavoite oli valmistaa saavutettavat ja mahdollisimman selkeät ohjeistusvideot ja -posterit Itä-Suomen yliopiston hammaslääketieteellisen yksikön käyttöön. Tähän tavoitteeseen päästiin suunnitellusti. Ohjeistusvideot ja -posterit menivät heti yksikön käyttöön ja valmistuivat todella tarpeeseen.

Opinnäytetyön yksi ohjaava teoria oli laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta. Lain tarkoituksena on huomioida saavutettavuus keskeisenä toiminnan periaatteena kaikissa verkkosisältöjen ja -palvelujen suunnittelussa. (Aluehallintovirasto 2022a.) Saavutettavuusvaatimukset verkkosivustoilla julkaistaville videoille tulivat voimaan vuosina 2020 ja 2021 (Aluehallintovirasto 2022c). Kuopion hammaslääketieteen yksikkö kuuluu tämän lain velvoittamiin organisaatioihin ja tarvitsi käyttöönsä videot, jotka noudattavat tätä lakia. Laki tuo kaikille velvoitetuille organisaatioille yhden ponnistuksen lisää digitaalisten palvelujen tarjontaan, johon tämä opinnäytetyö vastaa. Laki tukee myös tämän opinnäytetyön ajankohtaisuutta.

Tulkkauksen ammattialaan sisältyy tulkkauksen, kääntämisen, ihmisten välisen vuorovaikutuksen lisäksi kielellisen saavutettavuuden asiantuntijuus (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2020). Kielellinen saavutettavuus tarkoittaa mahdollisuutta ymmärtää ja tulla ymmärretyksi (Gavrilov 2021). Käytin selkeiden ja saavutettavien videoiden ja postereiden tuottamisessa ammattialan tietoperustaa selkovideoista ja selkojulkaisusta. Edistin opinnäytetyön tuotoksillani kielellistä saavutettavuutta. Opinnäytetyö laajentaa rohkeasti kielellisen saavutettavuuden ammattikunnan osaamisaluetta selkovideoiden ja -julkaisujen pariin.

Toiminnallisen osuuden välipalautteet ja arvioinnit olisi voinut suunnitella paremmin. Palautteet suoritettiin hyvin vapaamuotoisesti Teamsin ja sähköpostin välityksellä. Palautteen olisi voinut pyytää järjestelmällisemmin ja kysyä kohdennettuja kysymyksiä tuotteesta.

6 POHDINTA

Valitsin tämän opinnäytetyöaiheen oman kiinnostuksen kohteen eli videotuotannon perusteella. Minua kiinnosti yhdistää tulkkauksen ja kielellisen saavutettavuuden koulutuksen osaaminen ja videotuotanto. Videotuotanto ei liity koulutukseeni, joten toimintani oli täysin oman harrastuneisuuden ja selkovideon tietoperustan varassa. Opinnäytetyön tekemisen aikana pohdinkin, olenko oikea henkilö tekemään näitä asioita ja tuottamaan videoita. Opinnäytetyöni aihe keskittyi vahvasti videoiden saavutettavuuteen ja selkeyteen, joten tiesin kielellisen saavutettavuuden asiantuntijana minulla olevan annettavaa tähän.

Tämän opinnäytetyön aikana tullutta osaamista voisi lähteä soveltamaan muihinkin toimintaympäristöihin tuottamalla esim. selkovideoita tai -julkaisuja niitä tarvitseville. Videotuotanto-osaamiseen voisi tietenkin hankkia uskottavuutta alan koulutuksella. Jos yhteistyökumppani tai muu organisaatio tarvitsisi lisää tämän kehittämistyön kaltaisia tuotoksia, voisi tämän opinnäytetyön tietoperustaa ja tuotosten toteuttamisen tapaa hyödyntää samankaltaisten tuotosten valmistamisessa.

Työni sisälsi videotuotantoa, selkeiden ohjeistusvideoiden ja -postereiden tekemistä. Videotuotanto ei liity koulutukseeni, joten työn uskottavuus kärsii sen suhteen. Raportoin tuotosten suunnittelusta ja toteutuksesta mahdollisimman tarkasti. Tutustuin opinnäytetyön teoriapohjaan jo suunnitteluvaiheessa keväällä 2022. Videoiden tuotantovaihe samaisen vuoden syyskuussa meinasi silti tulla vähän yllätyksenä. Ehdin kuitenkin perehtyä selkovideon kuvakerrontaan ja selkovideon periaatteisiin kuvakäsikirjoitusta suunnitellessa, mikä tuki itse videointivaihetta.

Aloitin opinnäytetyöprojektini 3. vuosikurssin keväällä. Tällöin olin suorittanut kaikki tarvittavat opinnot ennen opinnäytetyötä. Perehdyin opinnäytetyöni aiheeseen: lakiin digitaalisten palvelujen tarjoamisesta, selkovideon ja selkojulkaisun teoriatietoon. Solmin yhdessä opinnäytetyöni ohjaajan ja yhteistyökumppanin kanssa yhteistyösopimuksen. Opinnäytetyöni ei tarvinnut eettistä ennakoarviointia tai tutkimuslupia. Opinnäytetyöni tuotoksissa esiintyy hammaslääketieteen yksiköstä Sirpa Lindqvist. Häneltä ja muulta yhteistyökumppaniryhmältä on suostumus näyttää posterit tämän opinnäytetyön liitteissä. Myös kaikkien kolmen nimet ovat luvallisesti mainittu tässä opinnäytetyössä. Pohdin toiminnan eettisyyttä Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston eli Arene ry:n laatiman eettisten suositusten avulla (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry 2019).

Opinnäytetyöhöni liittyvien tuotosten kirjoittajuudesta ja tekijyydestä sovittiin yhteisesti yhteistyökumppanin kanssa. Tekijöiden nimet näkyvät postereissa. Videoihin ei tullut tekijän eli minun nimeäni, enkä tiedä mainitaanko sitä videoiden julkaisun yhteydessä. Yhteistyökumppanillani on kuitenkin omistus- ja käyttöoikeudet tuotosten käyttöön. Pohdin toiminnan eettisyyttä Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston eli Arene ry:n laatiman eettisten suositusten avulla (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry 2019).

Opinnäytetyöprosessi kehitti omaa ammatillisuutta. Yhteistyö ja vuorovaikutus opinnäytetyön tilaajan kanssa vahvisti ammatillista itsetuntoa ja sitä, että minä pystyn tekemään moniammatillista yhteistyötä oman alani asiantuntijana. Mitä syvemmälle opinnäytetyöprosessissa pääsi, sen paremmin ymmärsin prosessiin kuuluvia asioita.

LÄHTEET

- Aluehallintovirasto 2022a. Digipalvelulain vaatimukset. Viitattu 24.10.2022.
<https://www.saavutettavuusvaatimukset.fi/digipalvelulain-vaatimukset/>
- Aluehallintovirasto 2022b. Tietoa WCAG-ohjeistuksesta. Viitattu 24.10.2022.
<https://www.saavutettavuusvaatimukset.fi/digipalvelulain-vaatimukset/tietoa-wcag-kriteereista/>
- Aluehallintovirasto 2022c. Videoiden ja äänilähetysten saavutettavuus. Viitattu 20.10.2022.
<https://www.saavutettavuusvaatimukset.fi/digipalvelulain-vaatimukset/videoiden-ja-aanilahetysten-saavutettavuus/#videot-parantavat-saavutettavuutta>
- Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry 2019. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Viitattu 4.5.2023. https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%20TET%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?_t=1578480382
- Arnkil, Harald 2008. Värit havaintojen maailmassa. 2. painos. Taideteollisen korkeakoulun julkaisuja B 85.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä varten. 5. uudistettu painos. (E-kirja.) Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja C Katsauksia ja aineistoja 17. Viitattu 17.11.2022.
<https://fliphtml5.com/xvtxj/unif/basic>
- Gavrilov, Tanja 2021. Mikä ihmeen kielellinen saavutettavuus? Viitattu 25.4.2023.
<https://ydinasia.humak.fi/blogit/mika-ihmeen-kielellinen-saavutettavuus/>
- Helsingin yliopisto 2022. Hammaslääketieteen koulutusohjelma. Opiskelu. Viitattu 16.11.2022.
<https://www.helsinki.fi/fi/koulutusohjelmat/hammaslaaketieteen-koulutusohjelma/opiskelu>
- Humanistinen ammattikorkeakoulu 2020. Opetussuunnitelma 2018–2024. Tulkkaus ja kielellinen saavutettavuus. Viitattu 20.11.2022. https://opiskelijanopas.humak.fi/wp-content/uploads/sites/5/2021/03/Tulkki-AMK-paivitetty-2020_PDF.pdf
- Itä-Suomen yliopisto 2022a. Hammaslääketiede. Opiskelu. Viitattu 16.11.2022.
<https://www.uef.fi/fi/koulutus/hammaslaaketiede>
- Itä-Suomen yliopisto 2022b. Hammaslääketieteen yksikkö. Viitattu 16.11.2022.
<https://www.uef.fi/fi/yksikko/hammaslaaketieteen-yksikko>
- Kaltiala, Ulla 2021. Uuden ajan hammaslääkärikoulutus täyttää kymmenen vuotta. Viitattu 16.11.2022. <https://www.uef.fi/fi/artikkeli/uuden-ajan-hammaslaakarikoulutus-tayttaa-kymmenen-vuotta>
- Kieliasiantuntijat ry 2020. Ohjelmatekstitysten laatusuosituksset. Viitattu 10.11.2022.
https://kieliasiantuntijat.fi/wp/wp-content/uploads/2021/01/Ohjelmatekstitysten_laatusuosituksset_web-versio.pdf
- Kieliasiantuntijat ry 2023. Jäsenyys tuo turvaa. Viitattu 22.4.2023.
<https://kieliasiantuntijat.fi/fi/jasenyys/>

- Kolehmainen, Taru 1996. Posterit. Kielikello. Kielenhuollon tiedotuslehti. Artikkelit 1/1996. Viitattu 15.11.2022. <https://www.kielikello.fi/-/posterit>
- Kostamo, Pipsa & Airaksinen, Riikka & Vilkkä, Hanna 2022. Kirjoita itsesi asiantuntijaksi. Opas toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Helsinki: Art House Oy.
- 306/2019. Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta. Viitattu 20.10.2022. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190306>
- Leskelä, Laura. 2019. Selkokieli. Saavutettavan kielen opas. Hansaprint Oy, Turenki 2019.
- Nissin Dental Products Inc 2022a. Our story. Viitattu 24.10.2022. <https://www.simodontdentaltrainer.com/about-us/story/>
- Nissin Dental Products Inc 2022b. Our technology. Viitattu 24.10.2022. <https://www.simodontdentaltrainer.com/about-us/our-technology/>
- Papunet 2022a. Tekstin koko ja kirjasintyyppi. Viitattu 13.11.2022. <https://papunet.net/saavutettavuus/tekstin-koko-ja-kirjasintyyppi>
- Papunet 2022b. Looginen lukemisjärjestys. Viitattu 13.11.2022. <https://papunet.net/saavutettavuus/looginen-lukemisjarjestys>
- Rönsä, Jarmo 2020. Vaihtoehdoisen tekstin puuttuminen verkkosivujen kuvista on EU:n saavutettavuusdirektiivin Akilleen kantapää: Millainen on hyvä ALT-teksti? Humanistinen ammattikorkeakoulu. Viitattu 20.10.2022. <https://www.humak.fi/blogit/hyva-alt-teksti-ja-eun-saavutettavuusdirektiivi/>
- Saavutettavasti.fi 2021. Saavutettavat asiakirjat. PowerPoint. Viitattu 15.11.2022. <https://www.saavutettavasti.fi/saavutettavat-asiakirjat/powerpoint/>
- Selkokeskus 2021a. Selkokielen tarve. Viitattu 21.11.2022. <https://selkokeskus.fi/selkokieli/selkokielen-tarve/>

- Selkokeskus 2021b. Selkokieli videoissa. Viitattu 17.11.2022.
<https://selkokeskus.fi/selkokieli/selkokieli-videoissa/>
- Selkokeskus 2021c. Selkokielen määritelmä. Viitattu 25.4.2023.
<https://selkokeskus.fi/selkokieli/selkokielen-maaritelma/>
- Selovu, Kari 2019. Saavutettavuusopas. 1. painos.
- Siitonen, Piia 2021. Twitter-viesti @piiasiitonen 8.12.2021, 15:05. Viitattu 3.5.2022.
<https://mobile.twitter.com/piiasiitonen/status/1468567339843080193>
- Tiittula, Liisa 2012. Saavutettavuus: haaste kielensisäisen tekstityksen kehittämiseksi. Teoksessa Minna Ruokonen, Leena Salmi & Nestori Siponkoski (toim.) MikaEL. Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin verkkojulkaisu. Viitattu. 10.11.2022. https://www.sktl.fi/@Bin/162710/Tiittula_MikaEL2012.pdf
- Trant, Christian 2021. Esittelemme parhaat videonmuokkausohjelmat. Digi-kuva 1.11.2021. Viitattu 17.11.2022. <https://digi-kuva.fi/kamerat/videokamerat/esittelemme-parhaat-videoiden-muokkausohjelmat>
- Törrönen, Raija 2012. Postereita PowerPointilla. Viitattu 16.11.2022.
[file:///Users/venku/Downloads/postereita%20powerpointilla%20\(1\).pdf](file:///Users/venku/Downloads/postereita%20powerpointilla%20(1).pdf)
- Valtiovarainministeriö 2022. Saavutettavuus. Viitattu. 24.10.2022.
<https://vm.fi/saavutettavuusdirektiivi>
- Virtanen, Hannu 2009. Selkokielen käsikirja. 2. painos. Helsinki: Kehitysvammaliitto ry. Oppimateriaalikeskus Opike.
- W3C 2022. About W3C. Viitattu 25.4.2023. <https://www.w3.org/Consortium/>

LIITTEET

Tulostettava posterit Simodontin käytön ergonomiohjeista:

Simodontin käytön ergonomiohjeet

1. Säädä työskentelykorkeus oikeaksi.

2. Säädä ensin tuoli.

3. Säädä sitten Simodont.

4. Asetaudu kyynärvarren etäisyydelle työkohteesta. Pidä hartiat ja olkapäät rentoina sekä käsivarret mahdollisimman vaakatasossa.

5. Olkavarsien tulisi olla mahdollisimman lähellä vartaloa.

6. Pidä sormien ja ranteiden nivelet keskiasennossa. Vältä nivelten ääriasentoja. Muista sormituki.

7. Kaularangan taivutus eteenpäin enintään 20 astetta. Vältä sivulle kallistusta.

8. Istu tasapainoisesti. Vältä kiertyneitä tai kumaria asentoja. Istuma-asennossa reisien ja vartalon kulman tulee olla yli 90 astetta.

9. Pidä ryhti syvällä vatsa- ja selkähaksilla.

10. Pidä jalat tukevasti lattiassa. Vältä kiertoa lonkkiin, polviin tai nilkoihin. Sijoita jalkakäden siten, ettei jalkaan kohdistu kiertoa tai kurottelua.

Tekstit: Hanna Hytönen // Jonna Kumpulainen, Hammaslääketieteen yksikkö.
Kuvat: Venla Soronen, Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2022.

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

E-posteri Simodontin käytön ergonomiohjeista:

Simodontin käytön ergonomiohjeet

1. Säädä työskentelykorkeus oikeaksi.

2. Säädä ensin tuoli.

3. Säädä sitten Simodont.

4. Asetaudu kynävarren etäisyydelle työkohteesta. Pidä hartiat ja olkapäät rentoina sekä käsivarret mahdollisimman vaakatasossa.

5. Olkavarsien tulisi olla mahdollisimman lähellä vartaloa.

6. Pidä sormien ja ranteiden nivelet keskiasennossa. Vältä nivelten ääriasentoja. Muista sormituki.

7. Kaularangan taivutus eteenpäin enintään 20 astetta. Vältä sivulle kallistusta.

8. Istu tasapainoisesti. Vältä kiertyneitä tai kumaria asentoja. Istuma-asennossa reisien ja vartalon kulman tulee olla yli 90 astetta.

9. Pidä ryhti syvillä vatsa- ja selkälihaksilla.

10. Pidä jalat tukevasti lattiassa. Vältä kiertoa lonkkiin, polviin tai nilkkoihin. Sijoita jalkakytin siten, ettei jalkaan kohdistu kiertoa tai kurottelua.

Tekstit: Hanna Hytönen // Jonna Kumpulainen, Hammaslääketieteen yksikkö.
Kuvat: Venla Soronen, Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2022.

Tulostettava posteri Simodontin käytön hygieniaohteista:

Simodontin käytön hygieniaohteet

1. Kirjautu Simodontille vasta, kun olet pukeutunut suojaruuseet.

2. Desinfioida kädet. Ota kaksi annosta desinfiointiainetta. Käsin desinfiointi kestää aina 20-30 sekuntia.

3. Puke suu-nenäsuoja.

4. Desinfioida kädet.

5. Puke 3D-lasit.

6. Desinfioida kädet.

7. Puke suojakäsineet ja aloita työskentely.

8. Käytön jälkeen: Jos joku on tulossa laitteelle, kirjautu ulos. Viimeinen käyttäjä sammuttaa virran.

9. Riisu suojakäsineet.

10. Desinfioida kädet.

11. Riisu 3D-lasit, ja laita ne niille tarkoitettuun telneeseen.

12. Desinfioida kädet.

13. Poista suunenäsuoja.

14. Desinfioida kädet.

15. Puke suojakäsineet.

16. Kostuta liina nihkeäksi 70%:lla Isopropanolilla.

17. Muista, että 3D-katselunäyttöä ei saa pyyhkiä desinfiointiaineella.

18. Aloita desinfiointi pyyhkimällä kosketusnäyttö.

19. Pyyhi 3D-lasit ja niiden telne.

20. Laita 3D-lasit pöydällä olevaan koriin.

21. Pyyhi peilin varsi ja tue samalla vartta.

22. Pyyhi porakappale ja tue samalla vartta.

23. Pyyhi navigointihiiri.

24. Pyyhi sormituet.

25. Pyyhi U:n muotoinen käsituki.

26. Desinfioida korkeudensäätökytkin ja virtanappi.

27. Desinfioida tuoli.

28. Pyyhi jalkakytkin ja siirrä se Simodontin jalasosan päälle.

29. Laita mikrokuittuliina ja suojakäsineet roskiin.

30. Desinfioida kädet.

Teksti: Hanna Hytönen // Elina Jauhainen // Jonna Kumpulainen // Sirpa Lindqvist // Tanja Toivanen, Hammaslääketieteen yksikkö.
Kuvat: Venla Soronen, Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kuvat: 11, 16, 18-26 Tanja Toivanen, Hammaslääketieteen yksikkö. 2022.

E-posteri Simodontin käytön hygieniaohjeista 1/3:

Simodontin käytön hygieniaohjeet

1/3

1. Kirjautu Simodontille vasta, kun olet pukeutunut suojavarusteet.

2. Desinfioi kädet. Ota kaksi annosta desinfiointiainetta. Käsin desinfiointi kestää aina 20–30 sekuntia.

3. Pue suu-nenäsuoja, jos sitä ei ole jo puettuna.

4. Desinfioi kädet.

5. Pue 3D-lasit.

6. Desinfioi kädet.

7. Pue suojakäsineet ja aloita työskentely.

8. Käytön jälkeen: Jos joku on tulossa laitteelle, kirjautu ulos. Viimeinen käyttäjä sammuttaa virran.

9. Riisu suojakäsineet.

10. Desinfioi kädet.

Teksti: Hanna Hytönen // Elina Jauhiainen // Jonna Kumpulainen // Sirpa Lindqvist // Tanja Toivanen, Hammaslääketieteen yksikkö.
Kuvat: Venla Soronen, Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2022.

E-posteri Simodontin käytön hygieniaohjeista 2/3:

Simodontin käytön hygieniaohjeet

2/3

11. Riisu 3D-lasit ja laita ne niille tarkoitettuun telineeseen.

12. Desinfioi kädet.

13. Poista suunenäsuoja.

14. Desinfioi kädet.

15. Pue suojakäsineet.

16. Kostuta liina nihkeäksi 70%:lla Isopropanolilla.

17. Muista, että 3D-katselunäyttöä ei saa pyyhkiä desinfiointiaineella.

18. Aloita desinfioiminen pyyhkimällä kosketusnäyttö.

19. Pyyhi 3D-lasit ja niiden teline.

20. Laita 3D-lasit pöydällä olevaan koriin.

Teksti: Hanna Hytönen // Elina Jauhiainen // Jonna Kumpulainen // Sirpa Lindqvist // Tanja Toivanen, Hammaslääketieteen yksikkö.
Kuvat: Venla Soronen, Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kuvat: 11, 16, 18–20 Tanja Toivanen, Hammaslääketieteen yksikkö, 2022.

E-posteri Simodontin käytön hygieniaohjeista 3/3:

Simodontin käytön hygieniaohjeet

3/3

21. Pyyhi peilin varsi ja tue samalla vartta.

22. Pyyhi porakappale ja tue samalla vartta.

23. Pyyhi navigointihiiri.

24. Pyyhi sormituet.

25. Pyyhi U:n muotoinen käsituki.

26. Desin fioi korkeudensäätökytkin ja virtanappi.

27. Desin fioi tuoli.

28. Pyyhi jalkakytin ja siirrä se Simodontin jalasosan päälle.

29. Laita mikrokuituliina ja suojakäsineet roskiin.

30. Desin fioi kädet.

Teksti: Hanna Hytönen // Elina Jauhiainen // Jonna Kumpulainen // Sirpa Lindqvist // Tanja Toivanen, Hammaslääketieteen yksikkö.
Kuvat: Venla Soronen, Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kuvat: 21-26 Tanja Toivanen, Hammaslääketieteen yksikkö. 2022.

Tulostettava posterit Simodontin käyttöohjeista:

Simodontin käyttöohjeet

1. Simodont varataan "Simulatyöskentely" eLearn Moodlestä.

2. Työskentele hygieniaohteiden mukaisesti.

3. Käytä 3D-laseja tai klipsejä, kun työskentelet.

4. Käynnistä laite.

5. Säädä työskentelyasento hyväksi. Muista myös jalkakytkimien sijainti.

6. Kirjaudu sisään laitteelle.

7. Säädä ensin asetukset itsellesi sopiviksi: kieli, käteisyys, äänenvoimakkuus ja poran herkkyys.

8. Valitse tapaus, jonka parissa haluat työskennellä, ja etene tapauksen tehtävän mukaan.

9. Voit palata tapauksen ohjeistukseen ylävalikosta.

10. Käytä 3D-navigointihiirtä näytekappaleen asennon säätämiseksi.

11. Säädä tarvittaessa valaistusta.

12. Säädä tarvittaessa suurennusta.

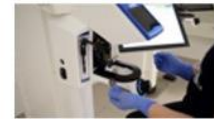
13. Aseta sormituki sopivaan asentoon.

14. Työskentele katsoen 3D-katselunäyttöä.

15. Jos työskentelet vasenkätisesti, nosta vasemmanpuoleinen sormituki ylös ja käännä pora sekä peili.

16. Työskentelyn jälkeen käännä pora ja peili takaisin paikoilleen.

17. Kun lopetat työskentelyn, lähetä työsi tarvittaessa.

18. Jos joku on tulossa laitteelle harjoittelusi jälkeen, kirjaudu ulos sammuttamatta laitetta.

19. Viimeinen käyttäjä sammuttaa virran.

20. Desinifoi Simodont ohjeen mukaan.

Tekstit: Hanna Hytönen // Jonna Kumpulainen, Hammaslääketieteen yksikkö.
Kuvat: Venla Soronen, Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2022.

E-posteri Simodontin käyttöohjeista 1/2:

Simodontin käyttöohjeet

1/2

1. Simodont varataan "Simulatyöskentely" eLearn Moodlesta.

2. Työskentele hygieniaohteiden mukaisesti.

3. Käytä 3D-laseja tai -klipsejä, kun työskentelet.

4. Käynnistä laite.

5. Säädä työskentelyasento hyväksi. Muista myös jalkakytkimien sijainti.

6. Kirjaudu sisään laitteelle.

7. Säädä ensin asetukset itsellesi sopiviksi: kieli, käsisyys, äänenvoimakkuus ja poran herkkyys.

8. Valitse tapaus, jonka parissa haluat työskennellä, ja etene tapauksen tehtävien mukaan.

9. Voit palata tapauksen ohjeistukseen ylävalikosta.

10. Käytä 3D-navigointihirttä kappaleen asennon säätämiseksi.

Tekstit: Hanna Hytönen // Jonna Kumpulainen, Hammaslääketieteen yksikkö.
Kuvat: Venla Soronen, Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2022.

E-posteri Simodontin käyttöohjeista 2/2:

Simodontin käyttöohjeet

2/2

11. Säädä tarvittaessa valaistusta.

12. Säädä tarvittaessa suurennusta.

13. Aseta sormituki sopivaan asentoon.

14. Työskentele katsoen 3D-katselunäyttöä.

15. Jos työskentelet vasenkätisesti, nosta vasemmanpuoleinen sormituki ylös ja käännä pora sekä peili.

16. Työskentelyn jälkeen käännä pora ja peili takaisin paikoilleen.

17. Kun lopetat työskentelyn, lähetä työsi tarvittaessa.

18. Jos joku on tulossa laitteelle harjoittelusi jälkeen, kirjaudu ulos sammuttamatta laitetta.

19. Viimeinen käyttäjä sammuttaa virran.

20. Desinfioidi Simodont ohjeen mukaan.

Tekstit: Hanna Hytönen // Jonna Kumpulainen, Hammaslääketieteen yksikkö.
Kuvat: Venla Soronen, Humanistinen ammattikorkeakoulu, 2022.